Ազգ
Azg
armenian daily

4 ՅՈՒԼԻՍ 2001 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 123 (2327)

400 մլն դոլարի հափշտակում ինտերնետի միջոցով

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Վերջին երկու տարում Ռուսաստանում բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտում հանցագործությունների թիվն աճել է ավելի քան յոթն անգամ: Այս մասին ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնել է Մոսկվայի ներքին գործերի գլխավոր վարչության բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտում հանցագործությունների դեմ պայքարի վարչության պետ Դմիտրի Չեպչուգովը:

Նրա խոսքով, հանցավոր միջավայրում ավելի ու ավելի ժողովրդականություն է վայելում ինտերնետը: Այսպես, այժմ Ռուսաստանի ու ԱՄՆ-ի իրավապահ մարմինները հետաքննում են միջազգային այն հանցավոր խմբի գործունեությունը, որի ղեկավարները բնակվում են Ռուսաստանում: Հետաքննությունն արդեն պարզել է, որ այդ խումբը «համաշխարհային սարդոստայնի» միջոցով վերծանել է վճարողների եւ վարկաքարտերի տերերի վավերապայմանները եւ ընդամենը մի քանի ամսում հափշտակել ավելի քան 400 միլիոն ամերիկյան դոլար:

Ռուբեն Միրզախանյան. «Մենք տնտեսական առաջընթացի ջատագով կուսակցություն ենք»

Ճիշտ 10 տարի առաջ Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցությունը պաշտոնական գրանցում ստացավ

1991 թ. հուլիսի 4-ին հայ ավանդական կուսակցություններից մեկը` Ռամկավար Ազատականը, պաշտոնական գրանցում ստացավ Հայաստանում, 4-րդ վկայականը ընդհանուր կուսակցությունների մեջ: Հաջորդող 10 տարիների ընթացքում ՀՌԱԿ-ը տեսավ ու «պարեց» թերեւս այն բոլոր անցուդարձերը, որոնք հնարավոր են եւ պատահում են քաղաքական դաշտում, քաղաքական ուժերի հետ: 90-ականների սկզբին խորհրդարանական ամենաազդեցիկ կուսակցություններից մեկը հանդիսացող ՀՌԱԿ-ն այնուհետեւ դուրս մնաց խորհրդարանից, օբյեկտիվ ու սուբյեկտիվ պատճառներով` դիրքերը զիջեց քաղաքական դաշտում հայտնված այլ ուժերին, պառակտվեց, հետապնդումների ենթարկվեց, վերամիավորվեց եւ այլն: 1998-ի իշխանափոխությունից հետո կուսակցության ներքին վիճակը սկսեց կայունանալ, ներկայումս ՀՌԱԿ-ն ուժերի վերականգնման, կուսակցության շարքերը ոռակապես համալրելու, նորովի կայացման փուլում է: Կուսակցության 10-ամյա ուղին ամփոփելու եւ ապագայի ծրագրերին անդրադառնալու խնդրանքով դիմեցինք ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանին:

Նկարում` հուլիսի 4, 1991 թ., ՀՀ արդարադատության նախարար Վահե Ստեփանյանը Ռ. Միրզախանյանին է հանձնում ՀՌԱԿ գրանցման վկայականը:

Տես ► էջ 2

ԱՄՆ-ը Հայաստան է ուղարկում փորձառու դեսպանի

ԱՄՆ նախագահ Բուշի որոշմամբ ՌԴ-ում ամերիկյան դիվանագիտական առաքելության փոխառաջնորդ Ջոն Օրդուեյը շուտով կուղեւորվի Երեւան: Ամերիկյան օրենքներով նախագահի որոշումը պետք է վավերացնի Սենատը, մինչդեռ դիտորդներն արդեն այսօր ոչ առանց հիմքերի Ջոն Օրդուեյին համարում են «խորհրդանշական» դեսպան:

Օրդուեյը բազմափորձ դիվանագետ է, սահուն տիրապետում է ռուսերենին, բավականաչափ տեղյակ է խորհրդային եւ հետխորհրդային յուրահատկություններին: 1982-84 թթ. ԱՄՆ պետդեպարտամենտում Օրդուեյը զբաղվել է ամերիկա-խորհրդային հարաբերություններով, 1985 թ. գործուղվել է Մոսկվա, ուր, աշխատելով ամերիկյան դիվանագիտական առաքելությունում, «հետեւել է ԽՍՀՄ ներքաղաքական զարգացումներին»: 1987 թ. վերադարձել է Վաշինգտոն, ուր նախ գլխավորել է պետդեպարտամենտի Զամբիա/Մալավիի բաժինը, ապա նշանակվել հարավաֆրիկյան հարցերով փոխտնօրեն: Հատկանշական է, որ հենց այս ընթացքում Օրդուեյը դրսեւորեց տաղանդավոր բանակցություններ վարողի ունակությունները, ինչի արդյունքում Նամիբիան անկախություն ձեռք բերեց:

1990-92 թթ. Օրդուեյը կրկին զբաղվեց խորհրդային, ապա ռուսական հիմնախնդիրներով, որոնց եւս մեկ անգամ անդրադարձավ 1996 թ. որպես ԵԱՀԿ-ի քաղաքական հարցերի կոմիտեի ամերիկյան ներկայացուցիչ` իր եռամյա աշխատանքն ավարտելուց հետո: 1999 թ. Օրդուեյը ՌԴ-ում, ԱՄՆ դեսպանի բացակայության պայմաններում, ներկայացնում էր ամերիկյան շահերը եւ փաստորեն ամերիկյան դիվանագիտական առաքելությունում երկրորդ «դեմքն» էր:

Փորձագետների պնդումներով ԱՄՆ նախագահի որոշումը` Հայաստան ուղարկել այսչափ պատրաստված դիվանագետի, խոսում է այն մասին, որ Վաշինգտոնը նպատակ ունի ակտիվացնել իր «կովկասյան քաղաքականությունը»: Նմանօրինակ միտումը, իր հերթին, խոսում է «խաղի կանոնների խստացման» մասին, որտեղ նպատակները եւ առաջարկները մնացել են անփոփոխ:

Ինչ վերաբերում է Երեւանի դիրքորոշմանը` կապված ԱՄՆ նոր դեսպանի թեկնածության հետ, հետեւում է ենթադրել, որ միանշանակ պետք է լինի դրական: Դիվանագետի բարձր մակարդակը վկայում է տվյալ պետության կարեւորության աստիճանն այն պետության համար, որը դեսպան է ուղարկում, եւ յուրօրինակ դրական ազդանշան է:

«ՆԵԶԱՎԻՍԻՄԱՅԱ ԳԱԶԵՏԱ»
(կրճատումներով)

Թուրքմենբաշին ընդդեմ Ալիեւի

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանը լրջորեն անհանգստացած է Թուրքմենստանի զինված ուժերում տեղի ունեցած փոփոխություններից եւ թուրքմենական բանակի վերազինման գործընթացից: Օրերս նախագահ Նիյազովը աշխատանքից հեռացրել եւ զինվորական կոչումներից զրկել է պաշտպանության փոխնախարար Բաքիր Սարջաեւին, որը պատասխանատու էր սպառազինության համար: Վերջերս Թուրքմենստանը Վրաստանից ստացել է 18 մարտական ՍՈՒ-25 ինքնաթիռ` որպես Թբիլիսիի պարտքի մի մասի հատուցում: Մի քանի ամսից Աշգաբադը կստանա եւս 6 մարտական ինքնաթիռ:

«Թբիլավիաստրոյ» ընկերության գլխավոր տնօրեն Վաժա Թորդիայի հավաստմամբ, այսպիսով Վրաստանը 46 մլն. դոլարի չափով մարելու է Թուրքմենստանին իր ընդհանուր պարտքի մի մասը, որը կազմում է 336 մլն. ԱՄՆ դոլար: Ծովային եւ օդային հատվածներում Թուրքմենստանի զանգվածային վերազինումը ընթանում է նավթային հանքերի շուրջ Աշգաբադի եւ Բաքվի միջեւ չդադարող վեճերի ֆոնի վրա, գրում է ադրբեջանական թերթը:

Ադրբեջանի փորձագետները ենթադրում են, որ Թուրքմենստանի նման պատրաստությունները ուղղված են ընդդեմ Ադրբեջանի: Բացառելով լայնածավալ ռազմական գործողությունները Բաքվի դեմ, նրանք հավանական են համարում Թուրքմենստանի կողմից Կասպից ծովում զանազան «սադրանքները»: Իր անունը հրապարակել չցանկացած Ադրբեջանի կառավարության բարձրաստիճան մի պաշտոնյայի կարծիքով, նման գործողություններն Աշգաբադը կատարում է ինչ-որ մեկ այլ երկրի կամքով, չի բացառվում` Իրանի: Պատասխանելով «Էխո»-ի թղթակցի հարցին, պաշտոնյան նշել է, որ այս ամենը կարող է պայմանավորված լինել ոչ միայն Կասպից ծովի կարգավիճակով, այլեւ անգամ Ղարաբաղյան խնդրով: Ադրբեջանի համար դա միանգամայն իրական սպառնալիք է, եւ պետք է պատրաստ լինել ամեն ինչի, ասել է Ադրբեջանի կառավարության բարձրաստիճան պաշտոնյան:

«Իտերան» իրոք շահագրգռված է մասնակցելու Իրան-Հայաստան գազատարի նախագծին

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Իտերա» ընկերությունների միջազգային խումբը իրոք շահագրգռված է Հայաստան-Իրան գազատարի շինարարության նախագծով եւ ներկայումս քննարկում է դրան իր մասնակցության հնարավոր մեխանիզմները: Այս մասին CNA գործակալությանը հուլիսի 3-ին հայտարարել են ընկերության մամլո ծառայությունում: Ըստ «Իտերայի» ներկայացուցիչ Նիկոլայ Սեմենենկոյի, տվյալ փուլում «Իտերան» ուսումնասիրում է նախագծի տնտեսական նպատակահարմարությունը եւ դրա փոխհատուցվելիության ժամկետները: Սակայն, ինչպես հայտնի դարձավ «Իտերային» մոտ կանգնած աղբյուրներից, որոշակի կասկածներ է հարուցում հետեւյալ հանգամանքը. այսօր գազը, որ Հայաստանը ստանում է «Հայռուսգազարդ» ՓԲԸ-ից, 1000 խոր. մետրն արժի 53 դոլար, իսկ իրանական գազի արժեքը արդեն իսկ Հայաստանի սահմանում հասնում է մինչեւ 85 դոլարի 1000 խոր. մետրի դիմաց: Ըստ որում, այսօր Հայաստանը օգտագործում է դրա դիմաց վճարման բավականին հարմար եղանակ. 50%-ը վճարվում է արժույթով, մյուս կեսը` նյութատեխնիկական ռեսուրսներով:

Որոշ կասկածներ է հարուցում եւ այդ նախագծին մասնակցելուց «Գազպրոմի» լրիվ հրաժարվելը, ինչպես նաեւ «Գազ դե Ֆրանսի» «սառը» վերաբերմունքը հայ-իրանական գազատարի նախագծի նկատմամբ:

Միլոշեւիչ. «Սա կեղծ դատարան է, մեղադրական ակտը չինծու է»

Երեքշաբթի առավոտյան Հարավսլավիայի նախկին նախագահ Սլոբոդան Միլոշեւիչը Հաագայում առաջին անգամ ներկայացավ Միջազգային քրեական դատարան: Դեռ նախորդ օրվա երեկոյան նրա խորհրդական Զդենկո Տոմանովիչը լրագրողներին հայտարարել էր, որ Միլոշեւիչն անօրինական է համարում այդ դատարանը, ուստի այնտեղ կգնա առանց փաստաբանի: Միլոշեւիչի կարծիքով, Հաագայի դատարանը «ցեղասպանության» արշավ է ծավալել սերբ ժողովրդի դեմ: Նա միջազգային դատարան բերված առաջին նախկին նախագահն է: Ֆրանսպրեսի հաղորդման համաձայն, երեկ Միլոշեւիչը միայնակ է ներկայացել դատարան եւ ընդամենը 10 րոպե է մնացել այնտեղ: Ընթերցվել է 4 կետից բաղկացած մեղադրական ակտը, ըստ որի Միլոշեւիչն ամբաստանվում է 1999 թ. Կոսովոյի ալբանացիների դեմ ոճիրներ ծրագրած եւ հրահրած լինելու մեջ:

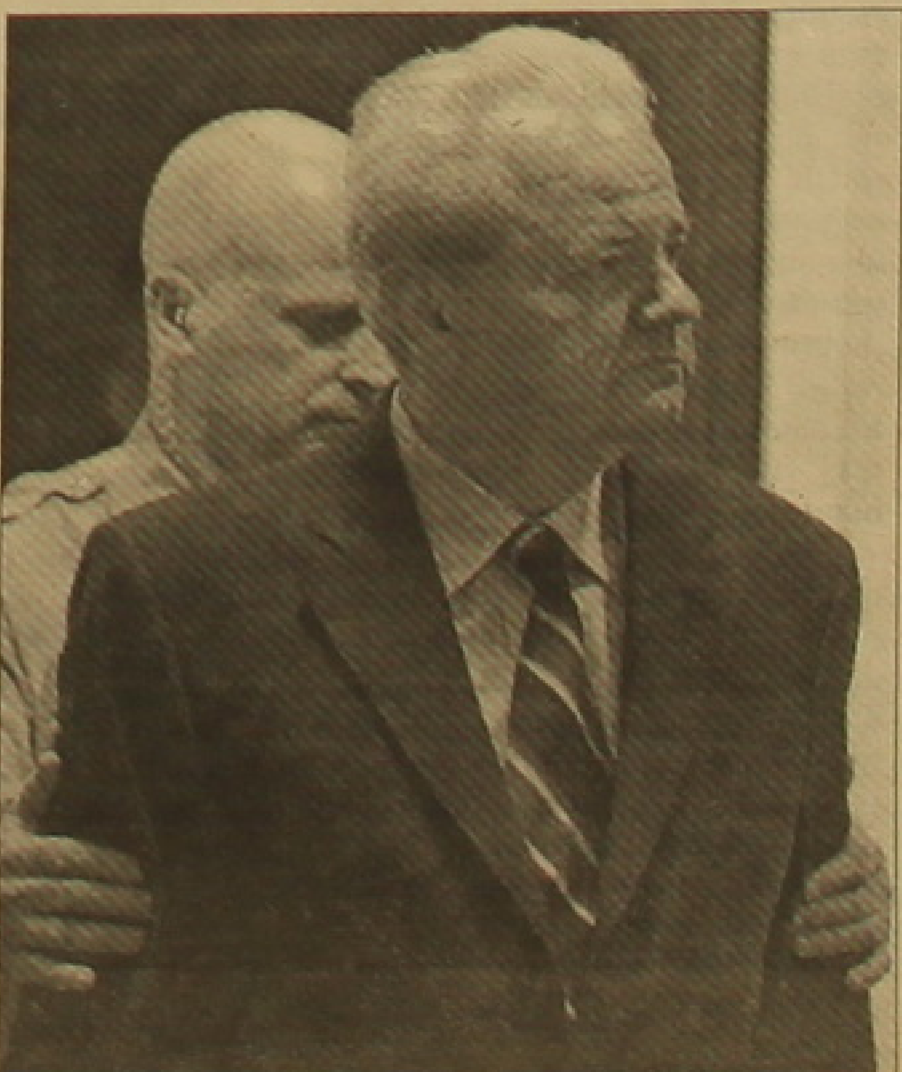

Միլոշեւիչը հրաժարվեց ճանաչել դատարանի օրինականությունը եւ անգլերեն հայտարարեց. «Ես գտնում եմ, որ սա կեղծ դատարան է, որ մեղադրական ակտը չինծու է: Սա անօրինական մարմին է»: Բրիտանացի դատավոր Ռիչարդ Մեյը նիստը փակված համարեց, քանի որ ամբաստանյալն իրեն մեղավոր չի ճանաչում: Դատավարության նախնական արարողակարգը տեղի կունենա օգոստոսի 27-ից հետո:

Արեւմտյան դիվանագիտական աղբյուրները տեղեկացնում են, որ Միլոշեւիչի կինը` Միրա Մարկովիչը, որն էական դեր է խաղում ամուսնու պաշտպանության կազմակերպման մեջ, կարող է այցագիր ստանալ նրա հետ տեսակցելու համար: Այցագիր ստանալու խնդրանքով դիմել են նախկին նախագահի ընտանիքի նաեւ մյուս անդամները: Մինչեւ օրս Միրայի մուտքը Եվրամիություն արգելվում էր, քանի որ նա «անցանկալիների» ցուցակում է: Ամուսնու հետ նրա հեռախոսազրույցներից պարզվել է, որ Միլոշեւիչն ուզում է քաղաքական բնույթ տալ իր պաշտպանությանը, քանի որ Հաագայի դատարանը քաղաքական նպատակներ է հետապնդում:

Պ. Բ.

ՀՌԱԿ 10-ԱՄՅԱԿ

Ռուբեն Միրզախանյան. «Մենք տնտեսական առաջընթացի ջատագով կուսակցություն ենք»

Սկիզբը էջ 1

- Պրն Միրզախանյան, ՀՌԱԿ-ը երկրի քաղաքական դաշտ մուտք գործեց հույսերով ու սպասումներով լի մի ժամանակաշրջանում, երբ նոր էր հռչակվել անկախությունը: Այն ժամանակ այլ էին ժողովրդի տրամադրությունները, այլ էր նաեւ քաղաքական ուժերի դասավորությունը: Հետադարձ հայացք նետելով այն տարիներին եւ դիտարկելով այսօրը՝ ինչպե՞ս կգնահատեք կուսակցության ներքին զարգացումներն այդ ժամանակահատվածում:

- ՀՌԱԿ-ի այս տասնամյակում անցած ուղու գնահատականն ու վերլուծությունն անհնար է տարանջատել երկրում եղած եւ առկա ընդհանուր գործընթացներից, ժողովրդի հոգեվիճակից, քանի որ կուսակցությունն էլ ժողովրդի մի մասնիկն է: Իսկ ժողովուրդն, իրոք, խանդավառության, ռոմանտիզմի ու հույսերի մի ժամանակաշրջանում էր ապրում. 1991-ը նշված տրամադրությունների բարձրակետը հանդիսացավ, քանի որ այդ տարին դարձավ վճռորոշ՝ հանրաքվեի միջոցով հռչակվեց երկրի անկախությունը: Ժամանակային առումով այս իրադարձությունն ու ՀՌԱԿ-ի մուտքը երկրի քաղաքական դաշտ գրեթե համընկան: Ավելորդ է նշել, թե տասնամյակներ ի վեր սփյուռքում իր հայրենիքի անկախացումը երազող ավանդական կուսակցության համար ինչպիսի նշանակություն ունեցավ անկախ պետականության հռչակումը: Ի վերջո, Հայաստանն անկախ տեսնելու ձգտումը միշտ էլ արձանագրված է եղել ՌԱԿ ծրագրերում՝ որպես կարեւորագույն դրույթ: Բացի վերոհիշյալ փաստից՝ իրականացավ Ռամկավար Ազատական կուսակցության վաղեմի ծրագրերից եւս մեկը, որ ՌԱԿ-ի համար նույնպես չափազանց կարեւոր էր. կուսակցությունը պաշտոնապես գրանցվելով՝ վերահաստատվեց հայրենիքում: Մինչ այդ, դարասկզբին ՌԱԿ-ը, որ առաջին հանրապետության տարիներին Երեւանում եւ Թիֆլիսում կրում էր Հայ ժողովրդական կուսակցություն անվանումը, 1918-19 թթ. ընդգրկված էր Հայաստանի խորհրդարանում: Տարիներ անց՝ 90-91 թթ. ՌԱԿ-ն այսպիսով «վերադարձավ» հայրենիք:

Այն տարիների Հայաստանից մեզ մի յուրահատուկ սահմանագիծ է բաժանում: Հասարակությունն էլ այլ էր, հոգսերն ու խնդիրներն էլ: Նույն 91-ին մեզանից ոչ մեկը չէր էլ ենթադրում, որ առջեւում ցրտի ու խավարի տարիներն են, հուսախաբություններն ու արտագաղթը: Այն ժամանակ Հայաստանը պատերազմում էր հանուն Արցախի ազատագրման, քաղաքական ներքին ու արտաքին զարգացումներն էլ շատ պարագաներում անկանխատեսելի էին: Սփյուռքի ու հայրենիքի կապերն էլ, այս երկուսի՝ միմյանց հանդեպ վերաբերմունքն էլ բոլորովին այլ էր: Մասնավորեցնելով ասածս՝ նշեմ, որ մեր հասարակությունը սփյուռք հասկացությունն անմիջականորեն կապակցում էր ավանդական կուսակցություններ հասկացության հետ, այնպես որ վերոհիշյալ կուսակցությունների՝ Հայաստանում վերահաստատումը միայն ողջունվեց մեր ժողովրդի կողմից: Սփյուռքի ռամկավար ազատական շրջանակը ներկայացնող մի շարք գործարարներ 90-ականների սկզբին եկան Հայաստան՝ տնտեսական ծրագրեր իրականացնելու: Ավելի ուշ նրանք, ինչպես գիտեք, տեղական իշխանությունների խաբեությունների, վարկաբեկիչ քաղաքականության զոհը դարձան եւ ընդմիշտ դադարեցրին իրենց գործունեությունը Հայաստանում: Սակայն այդ ամենը վերաբերում է ավելի ուշ շրջանին, իսկ սկզբնական խանդավառությունն, իհարկե, անսահման էր: Այժմ արդեն նաեւ անդառնալի...

Այսօր մենք ավելի սթափ՝ պրագմատիզմի դիրքերից ենք ընկալում մեզ շրջապատող իրողությունները, կորցրել ենք սկզբնական լավատեսությունը: Այս ամենը բացատրելի է, քանի որ վերջին տասնամյակում բազմիցս խաբվել ենք ու հուսալքվել: Որպես ՀՌԱԿ ատենապետ՝ նշեմ, որ կուսակցությունն էլ բազմաթիվ հարվածների ենթարկվեց ոչ վաղ անցյալում, նախկին իշխանությունների կողմից: Այսօր, սակայն, ես ՀՌԱԿ-ի համար, ամենայն լավատեսությամբ, մեծ հեռանկարներ եմ տեսնում: ՀՌԱԿ-ն էլ, բնականաբար, այժմ այն չէ, ինչ 10 տարի առաջ էր. նոր ժամանակներ են, նոր պատկերացումներ... Եվ այդ նորն՝ իր դրական մասով, մենք ընկալել ու ընդունել ենք, հետեւաբար եւ՝ առաջընթացի ճանապարհին ենք:

- Դուք տարբեր առիթներով նշել եք, որ վերջին ժամանակներում ՀՌԱԿ-ում արձանագրված դրական գործընթացները՝ ներկուսակցական, կազմակերպական, որակական եւ այլ բնույթի, անմիջականորեն կապակցում եք 1998-ի իշխանափոխությանը: Բացի ավանդական կուսակցություններին անկաշկանդ ու անխափան գործելակերպ ապահովելուց՝ ըստ ձեզ, որո՞նք են այդ իշխանափոխության արդյունքում ՀՌԱԿ-ի՝ որպես քաղաքական ուժի, ամենամեծ ձեռքբերումները:

- Նախ եւ առաջ գիտակցումը, թե՝ որպես քաղաքական ուժ անհրաժեշտ ենք այս երկրին: Նախորդ իշխանություններն ամեն քայլի դիմեցին՝ ավանդական կուսակցություններում հենց այդ գիտակցումը խաթարելու նպատակով: Նրանց ամենեւին հարկավոր չէր, որ Հայաստանի քաղաքական դաշտում գործեն հստակ գաղափարախոսություն, ավանդույթներ ու փորձ ունեցող կուսակցություններ, ուժեր: 1998-ից հետո, անշուշտ, վիճակը փոխվեց. կուսակցությունների նկատմամբ քաղաքական ճնշումները վերացան, եւ մենք ազատորեն գործելու հնարավորություն ստացանք:

- Այդուհանդերձ, Հայաստանի քաղաքական դաշտը ներկայումս հագեցած եւ նույնիսկ գերհագեցած է ամենատարբեր կուսակցություններով, դաշինքներով, խմբերով եւ այլն: Դրանցից յուրաքանչյուրն՝ անկախ հստակ գաղափարախոսություն եւ ծրագիր ունենալ-չունենալուց, իր քարոզչությունն է իրականացնում: Ո՞րն է լինելու այն ինքնուրույն, տարբերակիչ հատկանիշը, ինչի շնորհիվ երաշխավորվելու է ՀՌԱԿ-ին տրվող վստահության գործակիցը հասարակության կողմից:

- Մենք քաղաքական հաշվեհարդարներ պահանջող կուսակցություն չենք: Սրանով էլ պայմանավորված է ու պայմանավորվելու է մարդկանց վստահությունը մեր հանդեպ, քանզի ասել ենք եւ ասելու ենք, որ Հայաստանին պետք են աշխատատեղեր, ներդրումներ, տնտեսական առաջընթաց, մեկ խոսքով՝ ժողովրդի բարեկեցություն: Այս քաղաքականությամբ էլ կառաջնորդվենք հետայսու՝ գործնականում կիրառելով այն:

ԱՆՈՒՇ ԴՈՎԼԱԹՅԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԵՐ

Ատոմակայանի կոլեկտիվում ստեղծված լարվածությունը թերեւս կթուլանա

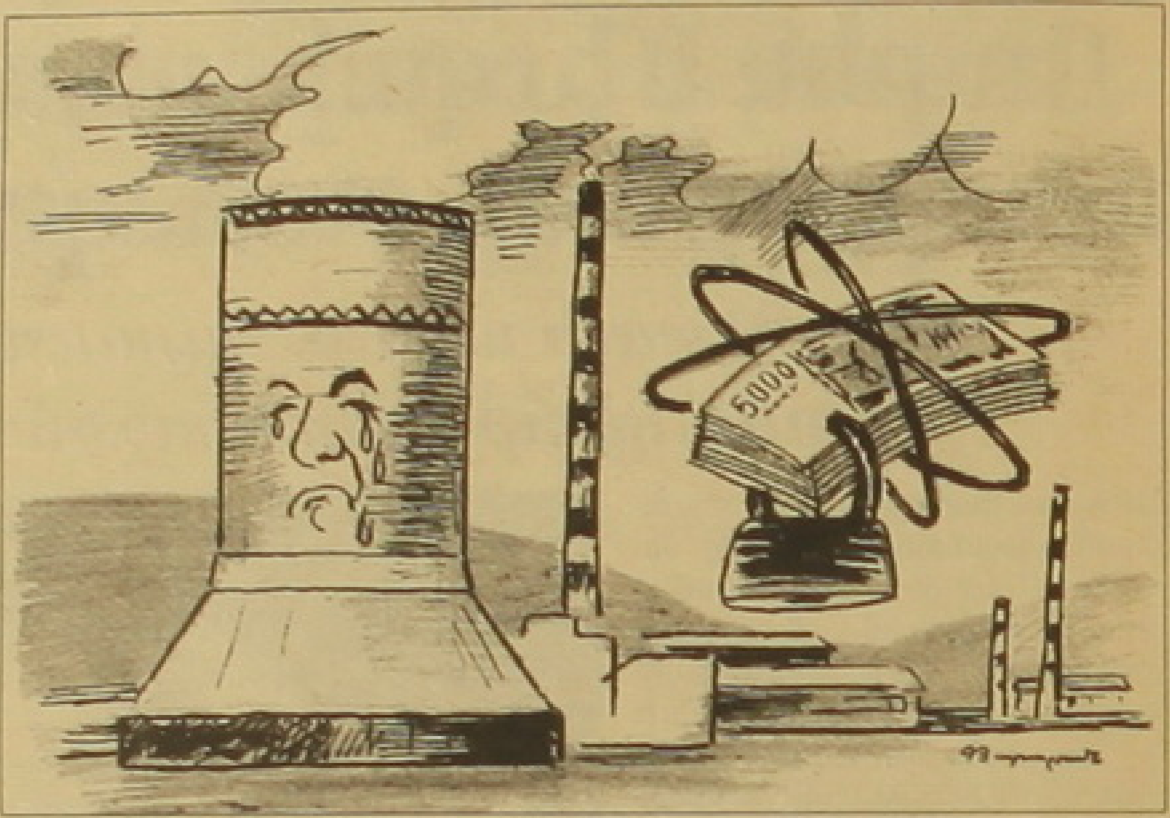

Հայկական ատոմակայանում ստեղծված լարվածությունը՝ կապված վերջին 5 ամիսներին աշխատավարձերի չվճարման հետ, այսօրվանից հավանաբար կթուլանա: Երեկ ՀՀ էներգետիկայի նախարարի հետ մոտ երեքուկես ժամ տեւած բաց խոսակցության արդյունքում ատոմակայանի կոլեկտիվի ներկայացուցիչներին բացատրվել է էներգետիկ համակարգում ընդհանուր առմամբ ստեղծված ֆինանսական ճգնաժամի մասին եւ հավաստիացվել, որ առաջիկա երկու ամսում աշխատավարձերի պարտքերը կմարվեն: Ինչպես հայտնի է, ատոմակայանի կոլեկտիվը, իսկ ավելի շուտ՝ կայանը շահագործող անձնակազմը վերջերս բաց նամակ էր ուղարկել ՀՀ նախագահին ու վարչապետին՝ աշխատավարձերը չվճարելու դեպքում ատոմակայանի անվտանգությունը վտանգի ենթարկելու մտահոգություններով: Բաց նամակին հաջորդեցին ՀՀ էներգետիկայի նախարար Կարեն Գալուստյանի ասուլիսն ու հավաստիացումները, որ ոչ միայն ատոմակայանի, այլեւ համակարգի այլ ձեռնարկությունների 2 ամսվա աշխատավարձերը կմարվեն մինչեւ հուլիսի 1-ը, իսկ ամբողջը՝ մինչեւ օգոստոսի կեսերը: Հուլիսի 1-ը լրացել էր եւ, փաստորեն, նախարարի խոստումը կատարվել էր մասամբ՝ դառնալով անհանգստության նոր ալիքի պատճառ: Ինչպես «Ազգին» տեղեկացրեց հանդիպմանը մասնակցած ՀԱԷԿ-ի հերթափոխի պետերից մեկը (անունը չուզեց տալ), նախարարը բացատրել է խոստացված երկրորդ աշխատավարձի ուշացման պատճառներն ու վստահեցրել, որ մոտ օրերս կլուծվի այդ հարցը, իսկ առաջիկա երկու ամիսներին հարցը կլուծվի ամբողջությամբ: Կայանի աշխատակիցը ընդհանուր առմամբ գոհ էր հանդիպման արդյունքներից: Նմանապես հանդիպումից գոհ էր նաեւ ՀԱԷԿ-ի տնօրեն Սուրեն Ազատյանը, որը մեզ հետ զրույցում նշեց, որ կոլեկտիվի անհանգստությունը տեղին էր, քանի որ ատոմակայանը «կառավարելի, բայց զգայուն մարմին է» եւ եթե այլ ձեռնարկությունների պարագայում կարելի է գնալ որոշ հետաձգումների, նույնիսկ կանգնեցնել ձեռնարկությունները, ապա այս դեպքում հետեւանքները աններելի կարող էին լինել: Նա տեղեկացրեց, որ ատոմակայանին «Հայէներգոյի» պարտքերը արդեն հասել են 63 մլրդ դրամի: Սակայն խորհուրդ տվեց չկենտրոնանալ միայն աշխատավարձերի վրա, լիովին հասկանալով դրա առաջնահերթ կարեւորությունը, կան նաեւ այլ հարցեր, մասնավորապես վառելիքի դիմաց վճարումը (դա տարեկան կազմում է մոտ 13 մլն դոլար, իսկ աշխատավարձը՝ 2 մլն): Ստեղծվել է մի շատ «բարդ մեխանիզմ», բանակցությունները շարունակվում են: «Բոլոր հարցերն էլ լուծելի են, բայց որոշակի ժամանակային հետաձգումներով»: Նմանապես հետաձգվել է նաեւ ատոմակայանի ժամանակավոր կանգնեցման ու վերանորոգման ժամկետը: Ատոմակայանը 45-օրյա վերանորոգման կկանգնեցվի ամսի 7-ից: Պրն Ազատյանի կարծիքով, ամեն ինչ իր տեղը կընկնի, եթե համակարգում յուրաքանչյուրն իր պարտականությունը կատարի ճիշտ ու ժամանակին՝ ստացե՞լ ես, վճարիր սկզբունքով:

Գ. Մ.

Մահապատժի կիրառումը կարող է հանգեցնել ԵԽ-ում Հայաստանի անդամակցության կասեցմանը

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Եվրոպայի խորհրդին անդամակցելուց հետո, Հայաստանի ստանձնած պարտավորություններից մեկն էլ մահապատժի վերացումն է: «Մենք առանձնահատուկ ուշադրություն ենք դարձնում մահապատժի վերացման խնդրին, որի վերաբերյալ բավականին քննարկումներ են եղել», այսօր ասաց ԵԽ Նախարարների կոմիտեի շրջանակներում գործող ՀՀ-ի պարտավորությունների վերահսկման «Ագոյի խմբի» ղեկավար Պյետրո Էռկոլե Ագոն:

Խմբի ղեկավարը տեսակետ հայտնեց նաեւ Հոկտեմբերի 27-ի գործով ամբաստանյալների նկատմամբ մահապատիժ կիրառելու վերաբերյալ. «Եթե գործով կայացվի դատավճիռ, դա դեռ ինչ-որ ձեւով կարելի է ընդունել, բայց եթե դատավճիռն իրագործվի, ապա դա շատ վատ արդյունք կարող է ունենալ՝ ընդհուպ Հայաստանի անդամակցության կասեցումը Եվրախորհրդում», նշեց Պ. Ագոն:

Նա նաեւ հայտնեց, որ ՀՀ նախագահը իրենց հանդիպման ժամանակ ասել է, թե իր պաշտոնավարության ընթացքում ոչ մի մահվան դատավճիռ չի իրականացվել եւ չի իրականացվի:

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԱՃ

ԱՊՀ-ի առաջատարը Ուկրաինան է, Հայաստանը հինգերորդ տեղում է

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Արդյունաբերական արտադրության աճի տեմպերով ԱՊՀ-ի առաջատարը Ուկրաինան է, որտեղ արտադրությունն աճել է 18,4 տոկոսով: Ըստ ՓՐԱՅՄ-ՏԱՍՍ գործակալության հաղորդման, այդ մասին է վկայում ՌԴ վիճպետկոմի տեղեկատվությունը, որը պատրաստվել է ազգային վիճակագրական ծառայությունների տվյալների հիման վրա:

Ուկրաինային հետեւում է Տաջիկստանը՝ 14 տոկոս, երրորդ տեղում է Կիրգիզստանը՝ 11,6, չորրորդում՝ Ղազախստանը՝ 11,3, հինգերորդում՝ Հայաստանը՝ 7,8 տոկոս: Ռուսաստանում արդյունաբերական աճի ցուցանիշը կազմել է 5,6 տոկոս:

Ռուսաստանին հետեւում են Ադրբեջանը, որտեղ արտադրությունն աճել է 5,4 տոկոսով, Բելառուսը եւ Մոլդովան՝ 2,7 տոկոսով:

Վրաստանում արդյունաբերական արտադրությունը 2001 թվականի հունվար-ապրիլին կրճատվել է 9,5 տոկոսով: Տեղեկատվություն չկա Թուրքմենստանում եւ Ուզբեկստանում արտադրության դինամիկայի մասին:

2001 թվականի հունվար-ապրիլին ներքին համախառն արդյունքի մասին տեղեկատվություն է ներկայացված ԱՊՀ-ի վեց երկրների վերաբերյալ: Դրանց թվում այդ ցուցանիշի առավել աճ է նշվել Ուկրաինայում՝ 8,5 տոկոս: Նրան հետեւում են Հայաստանը՝ 8,4 տոկոս, Ադրբեջանը՝ 8,3, Տաջիկստանը՝ 7,9, Կիրգիզստանը՝ 6 եւ Բելառուսը՝ 2 տոկոս: Ռուսաստանի վերաբերյալ ներքին համախառն արդյունքի փոխարեն ներկայացված է «էկոնոմիկայի բազային ճյուղերում (արդյունաբերություն, գյուղատնտեսություն, շինարարություն, տրանսպորտ, առեւտուր) արտադրանքի արտադրության» ցուցանիշը, որն աճել է 5,3 տոկոսով:

Մի զարկով՝ երեք տեղակալ

Երեկ ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի հրամանով զբաղեցրած պաշտոնից միանգամից ազատվել են ՀՀ քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության պետի երեք տեղակալներ՝ Վ. Հարությունյանը, Ե. Ուրֆայանը եւ Ս. Մարգարյանը: Ինչո՞վ է պայմանավորված այդ կրճատումը՝ վարչապետի մամուլի գրասենյակից, բնականաբար, հնարավոր չեղավ պարզել: Մեր կողմից տեղեկացնենք, որ կրճատվածներից բացի ՀՀ քաղավիացիայի վարչության պետն այսօր ունի եւս երկու տեղակալ: Սպասվո՞ւմ է նոր տեղակալների նշանակում, հավաստի աղբյուրները պնդում են, որ ոչ: Ինչ վերաբերում է կրճատման տակ ընկած տեղակալներին, ապա տեղեկացնենք, որ նրանցից միայն մեկը՝ Սամվել Մարգարյանն էր ավիատոր:

Գ. Մ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԱ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահաւաք ծառայութիւն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ընթացիկ

ՎԱՐԿԵՐ

Ո՞ւր են տանում ճանապարհները

Ի՞նչ է արվել եւ արվելու դրանց նորոգման ու պահպանման համար

Աշխարհում ընդունված է ճանապարհներից օգտվողներից հատուկ տուրքերի գանձումը, որն օգտագործվում է բացառապես ճանապարհների պահպանման եւ նորոգման համար: Հայաստանում նման գործելակերպ չի եղել, եւ միայն վերջերս է ճանապարհային հիմնադրամ ստեղծելու առաջարկը մշակվել ու ներկայացվել կառավարության քննարկմանը: Սակայն անգամ այն կյանքի կոչելու դեպքում դժվար է ակնկալել, որ մեր երկրի գոնե միջպետական եւ հանրապետական նշանակության 3150 կմ ճանապարհները կբերվեն անհրաժեշտ վիճակի: Բանն այն է, որ նորոգման աշխատանքներ 1991-1998 թթ. այստեղ չեն կատարվել: Դրա հետեւանքով, ըստ Համաշխարհային բանկի փորձագիտական եզրակացության, եթե 1994 թ. 1 կմ-ի վերականգնման համար անհրաժեշտ էր 13,5 հազար դոլար, ապա 1997-ին՝ 39 հազար դոլար: Այսինքն՝ մեր այն ժամանակվա իշխանությունների «հոգատար» վերաբերմունքի պատճառով այժմ ստիպված ենք վճարել կրկնակի եւ գուցե եռակի թանկ գին:

Առաջին մեծ ծրագիրը, որը կոչված է շտկելու մեր ճանապարհների վիճակը, 35,5 մլն դոլար արժողությամբ մայրուղիների վերականգնման վարկային ծրագիրն է: Այս ծրագրով նախատեսված շինարարական աշխատանքները հիմնականում իրականացվել են 1998-1999 թթ., ինչի արդյունքում, ըստ ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարարության տվյալների, վերանորոգվել են 628 կմ միջպետական նշանակության ավտոճանապարհների առանձին հատվածներ: Դրանք հիմնականում Հայաստանի հարեւան երկրներ տանող մայրուղիներն են՝ Երեւան-Մեղրի-Իրանի սահման, Երեւան-Աշտարակ-Գյումրի-Վրաստանի սահման, Վանաձոր-Ալավերդի-Վրաստանի սահման, Երեւան-Սեւան-Իջեւան-Ադրբեջանի սահման: Հարկ է նշել, սակայն, որ ճանապարհների ոչ բոլոր հատվածներն են նորոգվել անհրաժեշտ որակով: Եթե Երեւան-Աշտարակ-Գյումրի ավտոճանապարհն, իրոք, բարձր մակարդակով է ասֆալտապատվել, ապա Այրում գնացող մայրուղու Ալավերդու մոտով անցնող 2 տարի առաջ նորոգված հատվածն առաջացած փարուփոսերի հետեւանքով այժմ ուղղակի անանցանելի է դարձել: Թերեւս տրանսպորտի եւ կապի նախարարությունը պետք է ուշադրություն դարձնի արժանացնի նաեւ նմանատիպ գործելաոճին եւ պատասխանատվության կանչի անորակ շինարարական աշխատանքներ իրականացնողներին:

Հաջորդ երկու վարկային ծրագրերից առաջինը՝ տրանսպորտայինը ֆինանսավորելու է Համաշխարհային բանկը, երկրորդը՝ ճանապարհաշինությունը, Լինսի հիմնադրամը: Տրանսպորտային վարկի 47 մլն դոլարի հիմնական մասը՝ մոտ 31 մլն դոլարը, նախատեսվում է ավտոճանապարհների, 15 միլիոնը՝ երկաթուղու նորոգման համար: Վերականգնման ենթակա շուրջ

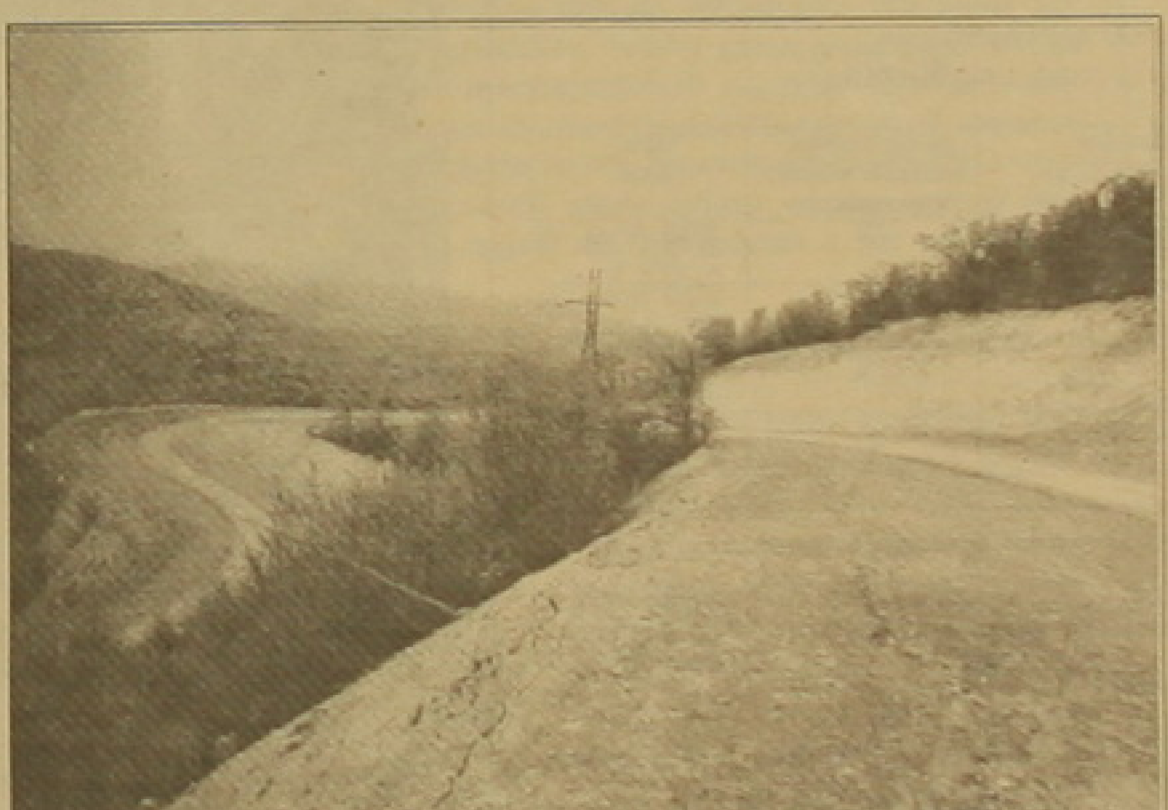

250 կմ ավտոճանապարհներից արժե հիշատակել մեր կարծիքով առավել կարեւոր Գյումրի-Բավրա-Վրաստանի սահման, Սարավան-Վերին Սարավան, Կապան-Քաջարան, Մեղրի-Իրանի սահման հատվածները: Այս ծրագրով պետք է նորոգվի նաեւ 12 կամուրջ, այդ թվում՝ Գյումրիից Վրաստանի սահման ճանապարհի Սեւ գետի, Գորիս-Քաշաթաղ ճանապարհի Տեղ գետի կամուրջները:

Երկաթուղու համար նախատեսված գումարը կուղղվի Երեւան-Վրաստանի սահման երկաթգծի 37,5 կմ հատվածի վերականգնմանը:

Լինսի հիմնադրամի ճանապարհաշինության ծրագրով 2001-2002 թթ. ընթացքում նախատեսվում է վերականգնել Եղեգնաձոր-Երեւան-Սեւան-Դիլիջան-Վանաձոր-Ալավերդի-Այրում ճանապարհը: Նպատակն է կայուն կապ ունենալ Վրաստանի հետ: 366 կմ ձգվող այդ ճանապարհի վերականգնման ծրագրի շրջանակներում կկառուցվեն Երեւանը եւ Եղեգնաձորը շրջանցող ճանապարհները, կավարտվի Սեւան-Դիլիջան թունելի շինարարությունը: Ծրագրի արժեքը 38 մլն դոլար է:

Սրանք այն հիմնական ծրագրերն են, որոնց, հուսանք, հաջող իրականացումը նկատելիորեն կբարելավի Հայաստանի ճանապարհային ցանցը: Սակայն, ինչպես նշեցինք հրապարակման սկզբում, նորոգումից բացի հարկ է պահպանել: Իսկ պահպանման ծախսերը նույնպես փոքր չեն: Առնվազն յուրաքանչյուր հինգ տարին մեկ անհրաժեշտ են ծածկի վերանորոգման աշխատանքներ միեւնույն ճանապարհահատվածում: Դա նշանակում է, որ յուրաքանչյուր տարի անհրաժեշտ է կատարել 630 կմ ճանապարհահատվածների նորոգում՝ նվազագույնը 30 մլն դոլար արժողությամբ: Հասկանալի է, որ Հայաստանի բյուջեն այսօր չունի այդ հնարավորությունները, եւ ճանապարհային հիմնադրամի ստեղծումը հրատապ է դառնում: Միաժամանակ անընդունելի է նաեւ այն փաստը, որ այս տարվա պետբյուջեից ընդհանրապես որեւէ հատկացում ճանապարհների շինարարության համար կատարված չէ: Տրանսպորտային կապը կարեւորագույն տնտեսական ենթակառուցվածք է եւ առանց պետական հոգածության ուղղակի կքայքայվի: Իսկ թե դրա դիմաց ի՞նչ ենք ստիպված վճարում, արդեն անդրադարձանք: Պարզապես ավելացնենք, որ դրանք այնքան էլ մեծ գումարներ չեն, եթե նկատի ունենանք այն կորուստները, որ անսարք ճանապարհների պատճառով կարող են հասցվել երկրի տնտեսությանը:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Հյուսիսային պողոտայի շինարարությունը կսկսվի մինչեւ տարեվերջ

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մինչեւ տարեվերջ կսկսվի Երեւանի Թումանյան եւ Նալբանդյան փողոցները միացնող 400 մետր երկարությամբ Հյուսիսային պողոտայի շինարարությունը: Մոտ 4 տարվա համար հաշվարկված ծրագիրը կիրականացվի երկու փուլով. առաջին փուլում կկառուցապատվի պողոտայի Թումանյան-Աբովյան հատվածը, երկրորդ փուլում՝ Աբովյան-Նալբանդյան հատվածը: Այդ մասին հայտնեց Երեւանի փոխքաղաքապետ, գլխավոր ճարտարապետ Նարեկ Սարգսյանը:

Ըստ նրա, 130-150 մլն դոլար արժողությամբ Հյուսիսային պողոտայի շինարարությունը իրականացվելու է միայն մասնավոր ներդրումների հաշվին: Այժմ պողոտայի շինարարությունը ֆինանսավորելու շուրջ բանակցություններ են վարվում տեղի, արտասահմանյան, նաեւ սփյուռքահայ 25 մասնավոր ներդնողների հետ: Բանակցությունների ավարտից հետո նրանցից մի քանիսի հետ կկնքվեն համապատասխան պայմանագրեր, որոնք ներդրողին հնարավորություն կտան Հյուսիսային պողոտային հարող տարածքում կառուցել եւ շահագործել տարբեր կարգի շինություններ (գրասենյակ, սպասարկման օբյեկտներ եւ այլն):

Ի դեպ, նախքան Հյուսիսային պողոտայի շինարարության սկիզբը կվերաբնակեցվեն դրան հարող տարածքների բնակիչները: Այդ նպատակով ոչ-պետական ռիելթորական ընկերության կողմից կիրականացվի անշարժ գույքի գնահատում՝ համաձայն շուկայական գների: Գնահատման աշխատանքների ավարտից հետո բնակիչների եւ համապատասխան թաղապետարանների միջեւ կկնքվեն բնակտարածքի իրացման պայմանագրեր, որոնցում կնշվի բնակիչներին բնակարանների ձեռքբերման նպատակով տրամադրվելիք գումարի չափը: ՀՀ կառավարությունը այդ հարցում կիրականացնի վերահսկողի դեր, իսկ բնակիչների հետ գույքի գնի առնչությամբ ծագած տարաձայնությունները կլուծվեն դատական կարգով:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Երաշտը լուրջ վնաս է հասցրել Սիսիանի համայնքներին

ՍԻՍԻԱՆ, 3 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Դեռեւս գարնանից սկսված երաշտը լուրջ վնաս է հասցրել Սիսիանի տարածաշրջանի 11 համայնքների դաշտավարությանը: Սյունիքի մարզպետարանի գյուղատնտեսության եւ բնապահպանության վարչության մասնագետների նախնական գնահատմամբ, ամբողջությամբ շարքից դուրս է եկել 3391 հա աշնանացան, մոտ 50 տոկոսով՝ 515 հա միամյա խոտաբույսերի դաշտերը, բնական խոտհարքերը:

Կրկին կարկտահարություն Արագածոտնում

ԱՇՏԱՐԱԿ, 3 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հուլիսի 2-ի երեկոյան ուժեղ քամիներ եւ կարկտահարություն են գրանցվել Արագածոտնի մարզում: Տուժել է Աշտարակի եւ Թալինի տարածքների շուրջ 15 համայնք: 60-100 տոկոսով վնասվել են հատկապես Բյուրականի, Օրգովի, Բազմաղբյուրի, Կաքավաձորի, Ագարակի, Դիանի եւ այլ գյուղերի բազմամյա տնկարկները, բանջարաբոստանային մշակաբույսերը, հացահատիկի դաշտերը: Ուժեղ քամուց վնասվել են շենքեր եւ շինություններ, ջարդոտվել են պտղատու ծառեր: Մարզպետարանի հանձնաժողովն այցելում է տուժած համայնքներ, ուսումնասիրում վնասի չափերը: Կազմված ակտերը կներկայացվեն կառավարություն:

Երբ նախկինները ելնում են մարտի

«Հանրապետություն» կուսակցությունն իրեն օգտագործել է տալիս իշխանափոխության ճանապարհին

Արմատական ընդդիմության համար մշտապես մեկ խնդիր կա. հնարավորինս արագ ապակայունացնել երկիրը եւ քաղաքական դաշտի անորոշություններն օգտագործելով եւ դիվիդենտներ շահելով տապալել իշխանությունը: Իսկ այդպիսի ուժերով, դժբախտաբար, Հայաստանն առատ է:

Որ սոցուժերի ղեկավար Աշոտ Մանուչարյանն Ազգային համաձայնության ճակատը ստեղծելով նպատակ ուներ հնարավորություն ընձեռել մեկ տանիքի տակ հավաքելու բոլոր կայացած ու չկայացած ընդդիմադիրներին, պարզ էր ի սկզբանե: Սակայն, որ այնտեղ պետք է տանիք փնտրեին երկրապահականներն ու հատկապես իշխանության մասնիկ ժողովրդականները, դժվար էր կանխատեսել: Թվում էր, թե երկրապահականները խորաթափանց կլինեն այնքան, որ տուրք չեն տա նախկինների ցասկահարթակը դառնալու վերջիններիս նկրտումներին եւ հեռու կմնան ինչպես ՀՀՇ-ական, այնպես էլ մանուչարյանական սարդոստայնից: Մինչդեռ, ինչպես պարզվեց, անձնական վիրավորվածություններով եւ վրեժ լուծելու ցանկություններով քաղաքական պայքար մտնելու ճանապարհը «Հանրապետություն» կուսակցության ղեկավարները գերադասեցին սեփական գաղափարախոսությանը հետեւելուց: Անգամ այն դեպքում, երբ այդ գաղափարների կնքահայրն իրենց առաջնորդ Վազգեն Սարգսյանն էր, որի սկզբունքներն, ինչպես հայտնի է, նրանք իրենց «սահմանադրությունն» են համարում:

Արամ Սարգսյանը, օրինակ, իսկապես ընկնելով սարդոստայնի մեջ, ամեն ինչ սկսել է խառնել իրար: Արմավիրում ժողովրդի հետ հանդիպման ընթացքում անդրադառնալով ԼՂՀ կարգավորման եւ հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործության հնարավոր կապին, ասել է, թե միջազգային հանրությունը ժամանակին վկայում էր, որ եթե հոկտեմբերի 27-ը չլիներ, կարգավորման վերջնական փաստաթուղթը ստորագրվելու էր 99-ի նոյեմբերին: Ըստ Սարգսյանի՝ ի՞նչ վերջնական փաստաթղթի մասին կարող էր խոսք լինել, եթե հիմա էլ իշխանությունները պնդում են, թե որեւէ նման փաստաթղթի շուրջ միահամուռ դիրքորոշում չկա եւ չի եղել, եւ ուրեմն հնարավոր է, որ հոկտեմբերի 27-ը պայմանավորված է հենց դրանով: Եթե ընդունենք այս տեսակետը, ապա պետք է ենթադրել, որ Վազգեն Սարգսյանը եւ Կարեն Դեմիրճյանը դեմ են եղել այդ փաստաթղթին, որի համար էլ ոճրագործությունը կազմակերպվել է: Սակայն 27-ից մոտ երկու տարի է անցել, մինչդեռ ղարաբաղյան կարգավորման գործընթացը ընդհակառակը՝ Ադրբեջանի մեղքով մտել է փակուղի: Այդ դեպքում հարց է առաջանում. փաստաթղթի ընդդիմադիրներն այլեւս չկան, ուրեմն ինչո՞ւ այն ընթացքում չստորագրվեց, երբ դրա հնարավորությունը կար Քիվեսթյան եւ Փարիզյան հանդիպումների ընթացքում:

Սակայն սա դեռ բոլորը չէ: Արամ Սարգսյանը փորձում է նաեւ համոզել, թե «Հանրապետություն» կուսակցությունը Վազգեն Սարգսյանի կողմից նորացված ՀՀԿ-ի ժառանգորդն է, այն դեպքում, երբ նշված երկու կուսակցությունները, մեղմ ասած, իրար երես անգամ չեն ուզում տեսնել: Եվ հատկապես, երբ երկրապահականները որոշակիորեն սոցիալիստական կողմնորոշման քաղաքական միավորում են հիշեցնում, իսկ Վազգեն Սարգսյանի նորացրած ՀՀԿ-ն փորձում է ազգային գաղափարախոսության ծրագրեր է իրականացնել:

Այլ խնդիր է, որ օգտագործելով ՀՀԿ տերմինը եւ այս կուսակցության հետ տեսականորեն եզրեր պահելով «Հանրապետությունը» հնարավորություն է ստեղծում ՀԺԿ-ի արմատական մասի հետ նոր դաշինք կազմելու, այսպես կոչված «վերընձյուղված» «Միասնություն» ծեւավորելու համար, որում բուն ՀՀԿ-ն փաստորեն անելիք չի ունենալու: Սակայն, որքան հասկանալի լինի այս միավորման ստեղծումը, նույնքան անհեթեթ է Մանուչարյանի հետ նրանց մերձեցումը. ի վերջո թե՛ «Հանրապետությունը», թե՛ ՀԺԿ-ն որոշ պոտենցիալ ունեն եւ սեփական ուժերով ու հնարավորություններով կարող են նորմալ ընտրապայքարի մեջ մտնել եւ անգամ լուրջ հաջողությունների հասնել, եթե կարողանան օգտագործել քաղաքական դաշտի ողջ ծախսակողմյան սպեկտրը: Դրա փոխարեն, սակայն, նրանք իրենց այդ դաշտից օտարում են՝ գնալով հիշամանուչարյանական ճամբար, որի հետ շփումներում այսօրվա քիչ թե շատ ընդդիմադիր ուժերը ծայրաստիճան զգուշավոր են:

Ե՛վ երկրապահականների, ե՛ւ ՀԺԿ-ականների մոտ փոխարենը սկսվում են հեղափոխականության քարոզման նշաններ երեւալ, որոնք, ի դեպ, լիովին տեղավորվում են մանուչարյանական գործելաոճի շրջանակներում: Դրա վառ ապացույցը՝ «Հանրապետության» կողմից վերստին շրջանառության մեջ դրվեց թեժ աշնան գաղափարը, որն իրականանալի չլինելով հանդերձ, գնումներ առաջացնելու ռեալ պոտենցիալ ունի: Պարզ է՝ նպատակը ոչ այնքան հենց աշնանը կոնկրետ հեղաշրջում իրականացնելն է, որքան արդեն իսկ շահարկումների կծիկի բացումը, որի պտուղները հանրապետությունն արդեն քաղել է նախորդ տարվա աշնանը:

Հետաքրքրական է նաեւ, որ որոշ լրատվամիջոցներ, որոնք սկզբից էլ նախկինների խոսափողն էին, վերջին շրջանում ակտիվորեն սկսել են հետեւել «Հանրապետության» բոլոր ձեռնարկումներին ու քայլերին եւ վերջիններիս ներկայացուցիչների յուրաքանչյուր բառակապակցություն փորձում են տեղի կամ անտեղի օգտագործել: Թե ինչո՞ւ պիտի ՀՀՇ-ն հետեւողականորեն ու մանրամասնորեն անդրադառնա, թվում է թե իրենց հետ ոչ մի կապ չունեցող երկրապահականների գործունեությանը, թերեւս ենթադրել կարելի է: Բայց որ «Հանրապետությունը» կարող է օգտագործվել արդեն հիշատակված ուժերի կողմից, գնալով ակնառու է դառնում:

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

ԱԶԳ

Խորհուրդներ

Իշխանությունը տարին չի կորցնում հայ հանրությանն այս կամ այն երկրի օրինակով կողմնորոշվելու: Վերջին օրերին նմանվելու օրինակ է ընտրվել Իռլանդիան: Չվիճարկելով այս երկրի հաջողությունները, հարցնենք՝ ի՞նչ է, իռլանդացիները մի գեղեցիկ օր արթնացան ու որոշեցին ժամանակակից տեխնոլոգիաների կողմնորոշո՞ւմն ընտրել: Քավ լիցի. նրանք քայլ առ քայլ են ընթացել այն ուղիով, որով անցնում է զարգացման նպատակադրված ցանկացած երկիր: Իսկ դա առաջին հերթին գյուղատնտեսության հիմնական ոլորտում՝ անասնապահությունում, առավելագույն արդյունավետության ապահովումն է: Տեսեք. արդեն 1970-ականներին մեր հազիվ կրկնակի տարածքն ունեցող, սակայն բնակլիմայական պայմաններով էապես անբարենպաստ Իռլանդիայում կային 7 մլն գլուխ խոշոր, 3,5 մլն մանր եղջերավոր եւ 1 մլն խոզ: Մեկ շնչին ընկնող այսօրինակ ցուցանիշներով երկիրը Եվրոպայում ու կապիտալիստական աշխարհում զբաղեցնում էր առաջնային հորիզոնականներ: Գյուղոլորտում մեկ իռլանդացու հաշվով տարեկան ստացվում էր 1,300 դոլարի արդյունք, որի անասնապահության բաժինը 88 տոկոս էր: Հայաստանի գյուղատնտեսության թվերն այնքան են անճոռնի, որ համեմատությունն անիմաստ է:

Երկրորդ ցուցանիշը, որը նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում երկրի զարգացման համար, էլեկտրաէներգետիկան է: 3,6 մլն բնակչություն ունեցող Իռլանդիան 1997-ին արտադրել է 20 մլրդ կվտ.ժամ՝ մեր 6 մլրդ կվտ.ժամի դիմաց. ջերմակայաններում օգտագործվում է տեղական տորֆը, որը կարծես ավելի ջերմունակ չէ, քան թեկուզ մեր քարածուխը: Սիա զարգացման եռաչափը, որը մեր իշխանավորները փոխարինում են այլ երկրներից մեր էներգետիկ կախվածությամբ: Տարիներն անցնում են, իսկ միլիարդավոր կվտ.ժամեր էլ. արտադրության կարողություն ունեցող մեր ջրային հզորությունները անգամ 1 տոկոսով չեն ավելանում: Հակառակը՝ եթե մի քանի տարի առաջ 2-3 դրամ ինքնարժեք ունեցող ՀԷԿ-երի արտադրանքը ողջ արտադրվածի մոտ 30 տոկոսն էր, հիմա իջել է 20 տոկոսի, որն անխուսափելիորեն բերում է կվտ.ժամի սակագնի վերանայման անհրաժեշտության: Հակատնտեսագիտական գործընթացները խորանում ու բարդանում են, իսկ որեւէ իշխանավոր իրեն նեղություն չի տալիս խոսել ու գործել այս հիմնարար ուղղություններում:

Փոխարենն ինչից ասես խոսվում է: Օրինակ, ընդամենը 3 տարի առաջ ՀՀ նախագահի գլխավոր խորհրդական Վահրամ Ներսիսյանցն ակտիվորեն առաջ էր մղում Հայաստանը ժամացույցների արտադրության համաշխարհային կենտրոն դարձնելու գաղափարը: Ով խանգարեց, եթե ոչ՝ անիրագործելիությունը: Գյուղնախարարությունում ծրագրեր էին մշակում Չինաստանի բնակչության 1 տոկոսին հայկական ծիրանով ապահովելու ուղղությամբ, որի համար կպահանջվի 1 մլն տոննա բերք, երբ մեր հավաքածը հազիվ 50 հազար տոննա է: Գյուղնախարար եղած ժամանակ Վլադիմիր Մովսիսյանը խորհուրդ էր տալիս ավելացնել խաղողի այգիները՝ ակնկալելով «Պեռնո Ռիկարի» գնումները. ընկերությունը 25 հազար տոննայից գնումների իջեցրել է 7 հազար տոննայի: Թող ներվի համեմատության համար, բայց սրանք այն նույն գործելաոճն են, երբ մեզ գովազդով առաջարկվում է վայելել Ամերիկայի ոգին, որն ընդամենը... ծխախոտ է: Եվ մենք հոժարակամ տրվում ենք այս պարզունակ խաբկանքին: Պարզապես չենք ցանկանում նկատել, որ զարգացման ուղին անցնում է դժվարին աշխատանքի միջով, այլ ոչ՝ համակարգչի առջեւ նստածի առերեւույթ հանգստությամբ: Ցանկություն ու պահանջ չկա հասկանալու, որ, ասենք, տարիների նախապատրաստություն չանցած հայ երիտասարդը չի կարողանում հաղթահարել ծրագրավորման «C++» դասագրքի 10 խնդրից 5-ը՝ չխոսելով դասագիրքը ձեռք բերելու ֆինանսական դժվարության մասին (5 հազար դրամից ավելի արժե):

Արեւելքից արեւմուտք ու հյուսիսից հարավ այն երկրներն են զարգանում, որտեղ մեկնարկային նախապատվությունը տրվում է վերոհիշյալ հիմնարար ուղղություններին՝ գյուղատնտեսության մեջ կարեւորելով անասնապահությանը եւ արդյունաբերական ոլորտում՝ ինքնաբավ էլեկտրաարտադրությանը: Հաջորդ գործընթացներն արդեն նախանշում ու ընտրում է հանրությունը՝ իր ներքին պահանջին ու հնարավորություններին համապատասխան: Շինծու պարտադրանքը, երբ ակամա հիշում ես հալվա-հալվա ասելով բերանը քաղցրացնելու պատրանքը, ընդամենը պարզամիտ ինքնախաբեություն է:

ԳԵՂԱՄ ԲՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Հալվա-հալվա ասելով բերանդ չի քաղցրանա

Անասնապահության եւ էլեկտրաէներգիայի արտադրության ցուցանիշները Հայաստանին բնակչությամբ մոտ մի խումբ երկրներում

Երկիրը	Բնակչությունը մլն մարդ	Էլ. արտադրությունը մեկ բնակչի հաշվով	Էլ. արտադր. 1975-ին	Էլ. Արտադր. 1996-2000 թթ.	Անասնապահության տոկոսը գյուղարտադր.	Միս. կաթ
1. Նորվեգիա	4,4	26.000 կվտ.ժ.	78 մլրդ կվտ.ժ.	130 մլրդ կվտ.ժ	72	200 հազ. տ 2 մլն տ.
2. Ֆինլանդիա	5,1	13.000	17,6	69	71	320 հազ. տ. 3,2 մլն տ.
3. Նոր Զելանդիա	3,6	10.000	20,1	37	78	1 մլն տ. 6 մլն տ.
4. Դանիա	5,3	7,500	31	44	71	1,4 մլն տ. 5 մլն տ.
6. Սինգապուր	3,5	6,000	-	21		
5. Իսրայել	6,1	6,300	9,5	40		
7. Իռլանդիա	3,6	5,600	10,8	20	88	550 հազ. տ 4 մլն տ.
8. Հայաստան	3,7	1.600	9,1	6	23	40 հազ. տ. 400 հազ. տ.

ՄԵԾ ՄԱՐԴԱՍԵՐԻ ԿՐԹՕՋԱԽՈՒՄ

Անկախության առաջին շրջանավարտներից 48-ը՝ Նանսենի անվան դպրոցից

Հունիսի 27-ը տոնական օր էր հանրապետության բոլոր դպրոցներում: Հայաստանի 52 հազար պատանիներ ու պարմանուհիներ ստացան ավարտական ատեստատներ: Նրանց թվում էին Երեւանի Ֆ. Նանսենի անվան դպրոցի 48 աշակերտները: Ատեստատները հանձնվեցին դպրոցի Նանսենյան նորաստեղծ թանգարանում: Հանդիսավոր արարողությանը ներկա էր Հայաստանում Նորվեգիայի հյուպատոս Թիմ Սթրեյթը, որին էլ վերապահված էր ատեստատները հանձնելու պատիվը:

Ելույթ ունեցավ դպրոցի տնօրեն Մանիկ Հայրապետյանը:

«30-ամյա պատմություն ունեցող մեր դպրոցին այսօր հրաժեշտ է տալիս հերթական սերունդը: Բայց, սիրելի շրջանավարտներ, ճակատագրի կամոք դուք եղաք այն սերունդը, որը դպրոց ոտք դրեց մեր հայրենիքի անկախության առաջին տարում եւ այսօր, երբ մենք պատրաստվում ենք տոնելու մեր հայրենիքի անկախության 10-րդ տարին, դուք ավարտում եք դպրոցը: Դուք մեր անկախ հայրենիքի առաջին

1. Հայաստանում Նորվեգիայի հյուպատոս Թիմ Սթրեյթը եւ դպրոցի տնօրեն Մանիկ Հայրապետյանն ավարտական ատեստատ են հանձնում գերազանցիկ շրջանավարտ Սյուզաննա Ամբասյանին:

շրջանավարտներն եք: Դուք դարձաք նաեւ Նանսենի անունը կրող դպրոցի առաջին շրջանավարտները»:

Շրջանավարտներին շնորհավորանքի խոսք ուղղեց հյուպատոս Թիմ Սթրեյթը. «Մեկ ամիս առաջ ես ներկա էի այս գեղեցիկ դպրոցի անվանակոչության տոնահանդեսին: Ինձ շատ դուր եկավ ձեր տոնահանդեսը, ինձ հիացրեց եւ զարմացրեց այն, թե աշակերտներն ինչքան շատ բան գիտեն Նորվեգիայի, Ֆ. Նանսենի եւ ձեր ժողովրդի պատմության մասին: Դժվար է եղել ձեր ժողովրդի պատմությունը, բայց դա անցյալ է եւ հնարավոր չէ ուղղել, իսկ ապագան ձեր ձեռքում է:

Այստեղ՝ թանգարանի պատին, գրված է. «Նանսենը մեծ էր որպես բեւեռախույզ, ավելի մեծ՝ որպես գիտնական եւ էլ ավելի մեծ՝ որպես մարդ»: Ես շատ բան եմ սովորել Նանսենից եւ կցանկանայի, որ դուք էլ ինչ-որ չափով ձգտեիք նմանվել Նանսենին, հարգեիք ձեզ, ձեր ընտանիքը, ձեր քաղաքը եւ ձեր հայրենիքը: Դժվար է լինելու ձեր ճանապարհը, որովհետեւ ձեր հայրենիքը դժվարին ժամանակներ է ապրում, բայց դուք այն երջանիկ սերունդն եք, որին բախտ է վիճակվել կառուցել ու շենացնել հայրենիքը: Շնորհավորում եմ ձեզ եւ հաջողություններ մաղթում»:

Ելույթ ունեցող ծնողներն ու աշակերտները սիրո եւ երախտագիտության խոսքեր ուղղեցին հարազատ դպրոցին, տնօրենին եւ ուսուցիչներին:

ՏԻՐԱՅՐ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Ջուրը կա, սակայն սպառողին լրիվ չի հասնում: Ինչո՞ւ

Հայտնի է, որ երկրագնդի ցամաքային տարածքները, ջրայինի համեմատ, մոտ 2,5 անգամ պակաս են: Փաստորեն 70 տոկոսը ծածկված է ջրով: Այս պարագայում թվում էր, որ խմելու ջրի հիմնահարց գոյություն ունենալ չի կարող: Բայց, ցավալիորեն, արդեն այսօր աշխարհի շատ ու շատ վայրերում ջրի սով է, եւ մարդիկ օգտագործելով ոչ պիտանի ջուր՝ վարակվում են զանազան հիվանդություններով, վտանգում իրենց կյանքը:

Այս բացը տարեցտարի խորանում, տագնապ է առաջացնում: Իսկ ինչո՞ւ է այդպես ստացվել: Որովհետեւ եղած հսկայական ջրային պաշարների ընդամենը 2,5 տոկոսն է քաղցրահամ՝ խմելու համար պիտանի ու մաքուր: 97,5 տոկոսն օվկիանոսային աղի ջրեր են:

Այս տեսակետից հայերիս բախտը բերել է: Մեր ունեցած ջրի ավելի քան 29 տոկոսը խմելու է եւ կենցաղում օգտագործվող:

Սակավ հողի, նվազ ոռոգման ջրի պայմաններում, Աստված մի արասցե, որ պակաս լիներ նաեւ խմելու ջուրը: Այդ դեպքում եռանկյունին կամբողջանար եւ կհանգեցներ տխուր, ծանր իրավիճակի:

Մեզանում, իրոք, բավարար քանակությամբ աղբյուրներ, արտեզյան եւ խորքային հորեր, գետային ջրընդունիչ կայաններ կան, որոնցից վերցված ջրերը լիուլի կբավարարեն «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի (սպասարկում է հանրապետության 43 քաղաքների, առանց Երեւանի, եւ 310 համայնքների) բաժանորդների պահանջները, եթե համակարգերը պահվեն սարքին եւ գործեն անխափան, եթե խմելու ջուրը չծախսվի աջ ու ձախ, անխնա, ու ինչպես կասեր բանաստեղծը՝ յուրաքանչյուրս անգիր յուրացնենք ջրի օրենքը: Դժբախտաբար այդպես չէ, եւ համակարգը ներկայումս կաղում է երկու ոտքով: Արդեն տասնամյակից ավելի է, ինչ ջրագծերը չեն նորոգվել: Դրանք ներկայումս կաթվածահար վիճակում են, ուստի ջրի կորուստները մեծ են ցանցերում:

Վթարները համախակի, ամենօրյա են: Դրանց վերացնելն էլ ահավոր դժվարությունների առաջ է կանգնեցնում, որովհետեւ ջուր սպառողները համառորեն չեն վճարում վարձերը կամ վճարում են խիստ քիչ, պետությունն էլ այսօր տակավին համակարգը շահագործողներին նեցուկ կանգնելու հնարավորություն չունի:

Երկրորդը: Խիղճը կորցրած, սեփական շահն ամեն ինչից վեր դասող քաղաքացիները, հասկապես գարնան, ամռան, աշնան ամիսներին, ինչ նպատակով ասես օգտագործում են խմելու ջուրը՝ բնակիչների աչքը թողնելով ջրի ճամփին: Քիչ չեն նաեւ նրանք, ովքեր ջարդում, շարքից հանում են խողովակները, փականները, անգամ կոյուղագծերն ու ոռոգում իրենց հողամասերը:

Այդպիսիների ձեռքը բռնելու, պատժելու մեխանիզմն առայժմ արդյունավետ չի գործում: Նման արատավոր գործելակերպին հարկավոր է ոչ ասել՝ բոլորս անխտիր: Ջուր սպառողները վերջնականապես պետք է գիտակցեն, որ փոխվել են ժամանակները, մեր օրերում ջրագծերի տերն իրենք են, եւ դրանք կենսունակ պահելու խնդրով առաջին հերթին իրենք պիտի շահագրգռված լինեն, որ ջուրն ապրանք է եւ ոչ ոքի հենց այնպես, առանց արժեքը մուծելու չի տրվի, որ ջուր վատնելը մեղք գործել է:

– Կարծում եմ, որ բազմաթիվ են նաեւ բարեխիղճ, պարտաճանաչ բաժանորդները: Այդպիսիներին խրախուսելու, նրանց օրինակով թերացողներին դաստիարակելու տարբերակված ինչպիսի՞ մոտեցում է ցուցաբերելու ընկերությունը, հարցրեցի «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի փոխտնօրեն Աշոտ Մալխասյանին:

– Սակագների բավարար հավաքման եւ սպասվող ներդրումների դեպքում նախատեսվում է մինչեւ 2005 թ. մեր կողմից սպասարկվող գրեթե բոլոր բնակավայրերն ապահովել շուրջօրյա ջրով: Այդ մասին տարբեր առիթներով արդեն բազմիցս ասել է ՀՀ կառավարությանն առընթեր Ջրտնտեսկոմիտեի նախագահը: Արդեն այսօրվանից որոշել ենք, տեխնիկական հնարավորություններից ելնելով, 24 ժամ ջուր մատակարարել այն համայնքներին, թաղամասերին, բազմաբնակարանանոց շենքերի բնակիչներին, որոնք կանոնավոր, առանց ուշացումների վճարում են ծախսած ջրի դիմաց: Նրանք մշտապես ծորակից ջուր վերցնելու իրավունք են ձեռք բերել իրենց վարվելակերպով, մատակարարող-սպառող հարաբերությունների անխախտ կիրառմամբ:

ԾՈՎԱԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ԱԶԳ

միջազգային

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների 225-ամյա անկախությունը եւ ամերիկահայերը

Այսօր լրանում է բրիտանական գաղութատիրությունից ԱՄՆ-ի անկախացման 225-ամյա հոբելյանը (1776 թ., հուլիսի 4): Այդ առիթով ներկայացնում ենք ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, պատմական գիտությունների թեկնածու Քնարիկ Ավագյանի «Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների հայ գաղութի պատմությունը (սկզբնավորումից մինչեւ 1924 թ.)» (Երեւան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2000 թ.) աշխատությունից հատվածներ, որտեղ լուսաբանվում է հայերի նպաստը հյուրընկալ երկրի անկախության նվաճման ու պահպանման գործին: Թե՛ սփյուռքահայ գաղթօջախների եւ թե՛ ամերիկյան էթնիկ խմբերի պատմության ուսումնասիրման ասպարեզում կարեւոր ներդրում հանդիսացող այս մենագրական աշխատանքի համար հեղինակն արժանացել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիայի եւ Գ. Գյուլբենկյան հիմնադրամի սահմանած «Լավագույն ասպիրանտ եւ երիտասարդ գիտնական 2001 թ.» մրցանակին եւ այժմ շարունակում է իր ուսումնասիրությունները՝ հասցնելով մինչեւ մեր օրերը:

Դեռեւս 17-րդ դարի սկզբից եվրոպայից Հյուսիսային Ամերիկա ուղեւորված վերաբնակիչների թվում էին նաեւ առաջին սակավաթիվ հայերը: 1607 թ. Ամերիկայի հյուսիսում՝ Ջեյմսթաունում (Վիրջինիայի գաղութ) բնակեցվել են Հունգարիայից բերված հայ աշխատավորներ ու արհեստավորներ, որոնք շուտով՝ 1619 թ., իրենց այլազգ գործընկերների հետ մասնակցել են գաղութատերերի դեմ մղված «Ամերիկայում հավասար մարդկանց իրավունքների ընդարձակմանն ուղղված քաղաքական գիտակցված առաջին ըմբոստությանը»: Ապստամբությունը բարեհաջող ավարտ է ունեցել, քանի որ աշխատավորներն ազատ են արձակվել ստրկանման վիճակից, եւ նրանց իրավունքները հավասարվել են տեղի բնակիչների իրավունքներին: Այդ նույն թվականին Վիրջինիայի կառավարչի սպասավոր, հայազգի Ջոն Մարտինը եւս ազատագրվում է եւ նույնիսկ ստանում բրիտանական հպատակություն՝ դառնալով գաղութային ժամանակաշրջանի առաջին հպատակագրված օտարերկրացին ամերիկյան մայրցամաքում:

1776 թ. Ամերիկայի անկախության համար մղված պայքարում հայերի մասնակցության մասին պահպանվել է ավանդույթային հետեւյալ հիշատակությունը: Հեղափոխության հաղթանակին նախորդող դաժան ու ցրտաշունչ ձմեռային մի գիշեր երկու խարբերդցի հայեր Վելլի Ֆորջի զինվորական իրենց պահակակետում կանգնած կարոտով վերհիշում էին իրենց հայրենիքը, երբ նրանցից մեկը մյուսին հայերեն դիմում է՝ ասելով. «Սարգիս եղբայր, ի՞նչ հիմար էինք, որ թողեցինք մեր գեղեցիկ երկիրը, որպեսզի մահու չափ սառչենք այստեղ»: Ապստամբ գաղութների զինված ուժերի գլխավոր հրամանատար Ջորջ Վաշինգտոնը (հետագայում ԱՄՆ առաջին նախագահ 1789-1797թթ.), որն այդ պահին հեծյալ անցնում է, լսելով հայերեն խոսակցությունը, ձիուց իջնում է եւ մոտենալով հարցնում. «Տղանե՛ր, դո՞ւք եւս հայ եք»:

Հետագայում անձնական, կրթական, տնտեսական, քաղաքական, մշակութային, կրոնական եւ այլ հանգամանքների բերումով ԱՄՆ-ում հայտնված եւ ապահովություն գտած հայերը, հակառակ փոքրաթիվ քանակին, իրենց անմնացորդ նպաստն են բերել ամերիկյան ժողովրդի նվաճած անկախության պահպանման եւ հզորացման գործին: Այսպես, Նոր երկրում կրթություն ստացած առաջին սակավաթիվ հայերը մասնակցել են ԱՄՆ-ի միավորման համար մղված քաղաքացիական պատերազմին (1861-1865 թթ.)՝ տրամադրելով Հյուսիսային բանակում մարտնչող 30 կամավոր, 1 շարքային զինվոր, ինչպես նաեւ 3 շտապօգնության վիրաբույժ: Երկրի միավորման ու խաղաղության համար մարտնչող երեւելի ու ազդեցիկ հերոսներից էր ամերիկյան հնագույն տոհմից սերված, ծագումով հունգարահայ փաստաբան ու քարոզիչ Թոմաս Քորվինը՝ Օհայոյի նահանգից, որը վարել է պետական բարձր պաշտոններ (ԱՄՆ-ի պետական գանձարանի քարտուղար, Օհայոյի նահանգապետ, երկար ժամանակ նույն նահանգի ներկայացուցիչը Կոնգրեսում, 1861 թ.՝ Մեքսիկայում ԱՄՆ-ի դեսպան):

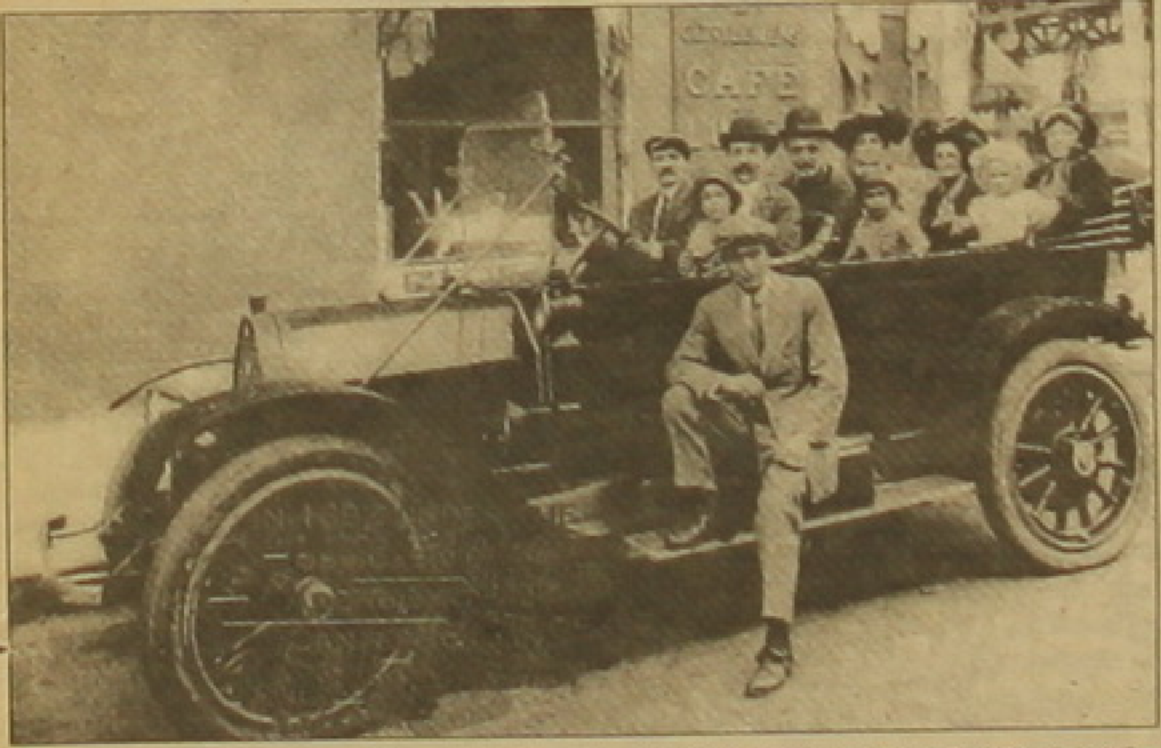

Բոստոն, 1908 թ., Գրեգորի եւ Սարգիս Մուգար եղբայրների ընտանիքն իրենց սեփական ավտոմեքենայով սեփական սրճարանի առջեւ: Զգույշ. «Մուգար» սրճարանը «լեդիների եւ ջենտլմենների» համար էր, այստեղ կռվազանությունը չէր հանդուրժվում: (լուսանկարը՝ AGBU հանդեսից)

Հայերն անմասն չեն մնացել նաեւ իսպանա-ամերիկյան պատերազմից, գրեթե բոլոր մարտերին հերոսաբար կռվել են զգալի թվով կամավորներ, շարքային զինվորներ, ինչպես նաեւ բժշկական անձնակազմի ներկայացուցիչներ: Ի դեպ, Մանիլայում ծավալված գործողությունների ժամանակ ափ իջած առաջին ամերիկյան զինվորը հայ էր:

Առաջին եւ երկրորդ աշխարհամարտերի տարիներին եւս արդեն ստվար թվաքանակ կազմող ամերիկահայերն իրենց անմնացորդ ավանդն են ներդրել երկրի անկախության պաշտպանության եւ հաղթանակի նվաճման գործում: Առաջին աշխարհամարտի տարիներին ի հայտ են եկել բազմաթիվ հայազգի հրամանատարներ, գնդապետներ, ծովային եւ օդային ուժերի քաջարի զինվորականներ, բացառիկ հմտության տեր վիրաբույժներ (այսպես՝ դիմային պլաստիկ վիրաբուժության առաջնեկ Վարազդատ Ղազանջյանն ավելի քան 3000 վիրավոր ու ջախջախված դեմքեր է վերականգնել):

Երկրորդ աշխարհամարտի ընթացքում ռազմական գրեթե բոլոր գործողություններում ամերիկյան զինվորի կողքին, բոլոր ռազմաճակատներում՝ հետեւակում, ռազմաօդային եւ ռազմածովային ուժերում, ծառայել են շուրջ 20 հազար ամերիկահայեր, ընդ որում՝ շուրջ 500 հայեր հերոսաբար զոհվել են, 500-ից ավելի՝ վիրավորվել, մոտ 50 հոգի՝ անհայտ կորել: Ամերիկահայերն իրենց ուժերն ու մտավոր կարողությունները ներդրել են նաեւ «ներքին ճակատում»՝ ներգրավվելով ռազմամթերային, նավաշինարարական եւ ռազմական այլ արտադրություններում, ընդհուպ՝ ատոմային ռումբի ստեղծման: Ամերիկյան կառավարությունը, բարձր գնահատելով ամերիկահայերի անմնացորդ նվիրվածությունը, բազմաթիվ հայորդիների շնորհել է ամերիկյան բանակի ամենաբարձր տիտղոսներ (գեներալ՝ Հայկ Շեքերջյան, հրամանատարներ, գնդապետներ եւ այլն), պարգեւատրել բարձրագույն կարգի շքանշաններով (ԱՄՆ-ի բացառիկ եւ ամենաբարձր պարգեւին՝ «Կոնգրեսի պատվո շքանշանին» է արժանացել ամերիկյան հերոս, ավագ լեյտենանտ Էռնեստ Դերվիշյանը):

Վորչեստր (Մասաչուսեթս), 1920 թ., Քելեջյան եղբայրների պաղպաղակի գործարանը՝ «Վելվետ այս կրիմ»: (լուսանկարը՝ AGBU հանդեսից):

Այսպիսով, ամերիկյան էթնիկ խումբ կազմող ԱՄՆ-ի հայությունն իր գնահատելի եւ արժանավոր ավանդն է ներդրել որդեգրած հյուրընկալ երկրի անկախության ու ազատության պահպանման ու հաստատման գործում:

ԱՄՍԱԿԱՆ ԽՐՈՆԻԿԱ

Հունիսի կարեւորագույն իրադարձությունները

Հունիսին կայացան ՀՀ նախագահ Ռ. Քոչարյանի պաշտոնական այցը Բելգիա եւ ՌԴ Պետական դումայի նախագահ Գենադի Սելեզնյովի այցը Երեւան:

Երեւանում անցկացվեց ԱՊՀ երկրների ներքին գործերի նախարարների խորհրդի նիստը:

ՀՀ Ազգային ժողովը համաներում հայտարարեց:

Հունիսի 1. Կանադական խորհրդարանում ներկայացված Հայոց ցեղասպանության ճանաչման բանաձեւը մեկ ձայնի անբավարարության հետեւանքով տապալվել է:

1. Հայաստանը հանդես եկավ Ռուսաստան-Իրան-Հնդկաստան տրանսպորտային գծին միանալու պաշտոնական հայտարարությամբ:

1–4. Բոննում տեղի ունեցավ եվրոպայի հայկական միությունների ֆորումի երրորդ խորհրդաժողովը, որին մասնակցեցին 20-ից ավելի երկրների մոտ 100 ներկայացուցիչներ:

2. Երեւանում բացվեց «Իտալիա-Հայաստան էքսպո-2001» առեւտրային ցուցահանդեսը:

2. Սկսվեց ՀԺԿ երկրորդ համագումարը: Կուսակցության նախագահ, ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ, ընտրվեց Ստեփան Դեմիրճյանը:

2. ՀՀ կառավարությունը հավանություն տվեց աղետի գոտու վերականգնման համալիր ծրագրին:

4. Ավարտվեց Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի հովվապետական այցը ԱՄՆ:

ՀՀ Կենտրոնական բանկը շրջանառության մեջ դրեց 50 հազարանոց անվանական արժեքով թղթադրամը, որը նվիրված է Հայաստանում քրիստոնեության պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակին:

5–9. Կայացավ Ռ. Քոչարյանի պաշտոնական այցը Բելգիայի Թագավորություն: Նախագահը հանդիպումներ ունեցավ եվրախորհրդարանի նախագահ Ն. Ֆոնտենի, եվրահանձնաժողովի նախագահ Ռ. Պրոդիի, ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Ջորջ Ռոբերտսոնի, Բելգիայի արտաքին գործերի նախարար Լ. Միշելի, թագաժառանգ արքայազն Ֆիլիպի, եվրամիության խորհրդի գերագույն ներկայացուցիչ, գլխավոր քարտուղար Խավիեր Սոլանայի հետ, որից հետո տեղի ունեցավ երկկողմ փաստաթղթերի ստորագրման արարողություն:

7–10. Հայաստան պաշտոնական այց կատարեց ՌԴ Պետական դումայի պատվիրակությունը՝ պալատի նախագահ Գենադի Սելեզնյովի գլխավորությամբ:

8. Կոմկուսի կազմակերպած հանրահավաքին հերթական անգամ պահանջ բարձրացվեց Ռուսաստան-Բելառուս միությանը Հայաստանի անդամակցության հանրաքվե կազմակերպելու մասին:

8. ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայում կայացավ գիտական նիստ՝ նվիրված Գարեգին Նժդեհի 115-ամյակին:

9. Բացվեց Հանրապետական կուսակցության հերթական՝ 6-րդ համագումարը:

10. Նախագահ Ռ. Քոչարյանը հայտարարեց, որ Ռուսաստան-Բելառուս միությանը Հայաստանի հնարավոր անդամակցության հարցը Հայաստանի արտաքին քաղաքականության օրակարգում չկա:

11. ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանը հայտարարեց, որ Ադրբեջանը ձախողել է ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման փարիզյան սկզբունքները:

12. Արտաշատի սահմանապահ ջոկատի ռուսաստանյան սահմանապահները Հայաստան-Թուրքիա սահմանագծում ձերբակալել են երկու սահմանախախտների:

Աժ-ը հավանություն տվեց հանրապետության նախագահի առաջարկին՝ քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի կապակցությամբ Հայաստանում համաներում հայտարարելու մասին:

13. Աժ-ի «Հոկտեմբերի 27-ի գործը ուսումնասիրող ժամանակավոր հանձնաժողովը» առաջարկեց ՀՀ ԱԱ նախարարության մեկուսարանից Ն. Հունանյանին տեղափոխել ՀՀ ՆԳ նախարարության մեկուսարան:

14–15. Երեւանում տեղի ունեցավ Ապրանքարտադրողների միջազգային միության հերթական համաժողովը՝ «Եվրասիական տնտեսական համագործակցությունը՝ իրավիճակը եւ հեռանկարները»:

15. Երեւանում տեղի ունեցավ Հայաստան-Եվրամիություն համագործակցության կոմիտեի երկրորդ նիստը:

16–17. Գլենդեյլում տեղի ունեցավ հայկական ապրանքների առաջին ցուցահանդեսը:

19. Հայաստանի կառավարությունը ստացավ Համաշխարհային բանկից SAC-3 վարկի առաջին տրանշը:

Կապի ոլորտում ՀՀ կառավարության գործունեությունն ուսումնասիրող խորհրդարանական ժամանակավոր հանձնաժողովի անդրանիկ նիստում Վազգեն Մանուկյանը միաձայն ընտրվեց հանձնաժողովի նախագահ:

19–21. Բաքվում կայացավ Սեւծովյան տնտեսական համագործակցության խորհրդարանական համաժողովի հերթական նիստը, որին մասնակցեց ՀՀ պատվիրակությունը՝ Վ. Դալլաքյանի գլխավորությամբ:

21–22. Երեւանում կայացավ ԱՊՀ երկրների ներքին գործերի նախարարների խորհրդի հերթական՝ քսաներորդ նիստը, որին մասնակցում էին 12 պետությունների, նաեւ Ադրբեջանի ՆԳՆ ղեկավարները:

22–23. ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահները հանդիպեցին Մալթայում:

23. «Հայաստանի արդյունաբերողների եւ գործարարների (գործատուների) միության» նախագահ է ընտրվել «Ապավեն» բեռնափոխադրական ընկերության գլխավոր տնօրեն Արսեն Ղազարյանը:

22. «Ինքնորոշում» միավորման 21-րդ համագումարում կուսակցության նախագահ է ընտրվել Պարույր Հայրիկյանը:

25. Տոկիոյում բացվեց «Երեք հարավկովկասյան հանրապետությունները» ցուցահանդեսը:

28. ԱՄՆ Կոնգրեսի ներկայացուցիչների պալատի արտաքին ֆինանսական հարցերով ենթահանձնաժողովը հավանություն է տվել օրինագծին, որի համաձայն Հայաստանին այս տարի կտրամադրվի 82,5 մլն դոլարի օգնություն: Անցած տարվա համեմատ օգնության ծավալը կրճատվել է 7,5 մլն դոլարով:

30. Հայաստանի Ազգային ժողովը առաջին ընթերցմամբ ընդունեց «Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց գույքի եւ եկամուտների հայտարարագրման մասին» օրենքը:

ՍՈՒՐԵՆ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

ԱԶԳ

Մշակույթ

«Բեմն իմ խաչն է»

Լոս Անջելեսում այս տարի լույս տեսավ թատերագետ Ռազմիկ Մաղոյանի «Բեմն իմ խաչն է» մենագրությունը՝ նվիրված հայ մեծ դերասան Հովհաննես Զարիֆյանին՝ «Շողշողուն Զարիֆին», ինչպես նրան կոչել է Վահրամ Փափազյանը:

Ռ. Մաղոյանը մեզ վերադարձրեց ազգային մի արժեք, որ հանիրավի մոռացության էր մատնված: Վերադարձրեց ոչ թե սոսկ որպես անուն, այլ երեւույթ, հայ թատրոնի պատմության ընտիր էջերից մեկը: Որովհետեւ շատերս մինչ այդ չգիտեինք, թե ով է Հովհ. Զարիֆյանը: Նրա բուն արժեքը չգիտենալու պատճառն այն է, որ սովետական տարիներին արգելված անուն էր նա՝ ուրիշ շատ անունների կողքին:

Զարիֆյանն էր, որ Սեւումյանի հետ անսամբլային պրոֆեսիոնալ թատրոնի հիմքերը դրեց մեզանում, հայ մշակույթի կարեւորագույն մի փաստ, որ նույնպես անծանոթ էր մնացել մեզ:

Զարիֆյանն առաջինն էր, որ լինելով ուղնուծուծ ազգային դերասան, կարողացավ հայ թատերական արվեստը դիտել համաշխարհային թատերարվեստի համատեքստում եւ հասկացավ, որ սեփական յուստի մեջ տառապելը, նեղ կաղապարներով առաջ ընթանալը մեզ կարող է կանգնեցնել փակուղու առջեւ: Մաղոյանը վկայակոչում է Փափազյանին, ըստ որի, «Զարիֆյանը հայ թատրոն բերեց արվեստի նոր տեսակ, նոր ուղղություն: Դա վերացարկված կամ պայմանական թատրոնն է»:

Երբ դերասանը դեռ դարասկզբին հակում ուներ աղերսներ որոնել ու գտնել համաշխարհային մշակույթի նոր սկզբունքների հետ, երբ հետեւում էր չխոսվյան այն մտքին, թե «հարկավոր են նոր ձեւեր» կամ Վահան Տերյանի բնորոշմամբ՝ «ժամանակակից ստիլ» կոչվածի անհրաժեշտությանը, ապա, բնականաբար, պետք է մերժած լիներ հին խաղաոճը:

Ես գրքի բարադրանքից կռահում եմ, որ Զարիֆյանն ինտելեկտուալ ուղղության դերասան էր, ավելի ճիշտ՝ այդ ուղղության հարող: Պատահական չէ, որ նա իր մասին ասել է. «Անմտածված խաղալ չեմ կարող, իմ բեմական սկզբունքներին խորթ է երկար ծափեր վաստակելու համար մարդկանց գերել սուտ տեմպերամենտով»: Իսկ գրքի հեղինակն իրավացիորեն ավելացնում է, թե նա «համերաշխում էր Դենի Դիդրոյի այն տեսակետին, թե զգացմունքը պետք է հնազանդեցնել գիտակցությանը»:

Զարիֆյանը խաղացել է Շանթ, Պարոնյան, Շիրվանզադե, Րաֆֆի, ֆաք գիտակցելով, որ յուրաքանչյուր թատրոնի դեմքը որոշում է ազգային թատերգությունը: Բայց հասկանալի է, որ օտար հեղինակի պիեսները խաղալով, նա փորձել է աղերսներ գտնել ազգային խնդիրների հետ: Մաղոյանը մանրակրկիտ կանգ է առնում Ուրիել Ակոստայի նրա դերակատարման վրա, գտնելով, թե «դերասանը բռնել էր Ակոստային ժամանակակից դարձնելու մտահղացման զարկերակը եւ մոտեցրել նրան ազգային իր հիմնախնդիրներին»:

«Արվեստագետը լավ էր հասկանում Ուրիել Ակոստայի ազնիվ մղումները, այն ճշմարտությունը, որ օտարության մեջ ցանկացած ազգային գաղութ շարունակ պիտի հարատեւ ժամանակի պահանջներին ներդաշնակ գաղափարներով, որ հին սայլով հեռու եւ մանավանդ երկարատեւ ճամփա չես կտրի»:

Արժե, որ սփյուռքում ապրող ամեն մի հայ (ինչու միայն սփյուռքում) մի պահ կանգ առնի այս տողերի վրա եւ պատասխան տա այն հարցին, թե արդյոք մեր սայլը հի՞ն է, թե՞ նոր:

Զարիֆյանի լավագույն դերերը եղել են ոչ միայն վանահայրը, Օսին Պայլը, Պաղտասար աղբարը, Գիժ Դանիելը, Ուրիել Ակոստան, Տոկերամոն, այլեւ Շեքսպիրի Օթելլոն ու Համլետը, իսկ Շեքսպիրը, անտարակույս, քննություն է յուրաքանչյուր դերասանի համար, մանավանդ՝ Համլետը:

Հովհ. Զարիֆյանն ամերիկահայ պրոֆեսիոնալ թատրոնի հիմնադիրն է, նրա գործունեության զգալի մասը հենց այս երկրում է ծավալվել: Եվ առհասարակ սփյուռքի թատերական կյանքին ոչ ոք այնքան չի ծառայել, որքան Հովհ. Զարիֆյանը. «Ես շրջել եմ բոլոր այն վայրերը, ուր հայ կա», գրել է նա:

Ռ. Մաղոյանը կանգ է առել սփյուռքահայ գաղութներում խաղացած նրա դերերի վրա, վկայակոչել տեղի հայկական եւ օտար թերթերի կարծիքները, քայլ առ քայլ հետեւել նրա կյանքի համարյա բոլոր էջերին՝ ցույց տալով ոչ միայն այդ էջերի լուսավոր մասերը, այլեւ կանգ առնելով այն բնական ու նաեւ արհեստական դժվարությունների վրա, որոնց հանդիպել է մեծ դերասանն իր կյանքի ճանապարհին: Երբեմն անուշադրություն, երբեմն գնահատման պակաս, երբեմն դատարկ դահլիճներ. «Որովհետեւ այս գաղութը հեռու է բարձր արվեստից, հարգի են արշինմալալանները» (Հ. Զարիֆյան): Բայց նա խաղացել է անգամ կիսադատարկ դահլիճներում, համոզված, որ եթե դահլիճում թեկուզ մի հոգի կա ճշմարիտ արվեստ հասկացող, նրա հոգեկան պահանջին պետք է գոհացում տալ:

Եվ քանի որ բեմն իր խաչն էր, տոկացել է այս բազում դժվարություններին, որովհետեւ արվեստով հիվանդ մարդն անբուժելի է, ոչ մի դժվարություն չի կարող նրան շեղել իր ընտրած ճանապարհից:

Ռազմիկ Մաղոյանի մենագրության գլխավոր արժանիքն ինձ համար այն է, որ նա հայ ընթերցողի գիտակցության մեջ մտցրեց Հովհ. Զարիֆյանի հանիրավի մոռացված անունը եւ արդարացիորեն գտավ ու մեզ էլ օգնեց գտնելու նրա տեղն Ադամյանի, Սիրանույշի, Աբելյանի, Փափազյանի, Ներսիսյանի եւ մեր այլ մեծերի կողքին:

Արտագաղթի այս տխուր տարիներին մի հոգու հետ մահու «հայրենադարձությունն» էլ թող մխիթարանք լինի մեր այրած սրտերին:

ՊԵՐՃ ԶԵՅԹՈՒՆՑՅԱՆ

1700-ԱՄՅԱԿ

Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիան ունի իր ներդրումը

Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի տոնակատարության կազմակերպման պետական հանձնաժողովի ծրագրում ՀՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ, Երեւանի Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայի ռեկտոր Արմեն Սմբատյանի նախաձեռնությամբ ընդգրկված է «Միաբանվենք երգով» համահայկական ակցիան: Այն կոչված է իրագործելու պատերի առիթներով մեկ երգի՝ ժողովրդի մեծածավալ զանգվածների կատարում: «Հայ երաժշտական մշակույթի հիմքը մեր հոգեւոր շարականներն են: Իսկ այսօր ժողովուրդը եւ հոգեւոր երաժշտությունը տարանջատված են: Քրիստոնեության գաղափարը, քրիստոնեությունը՝ հոգեւոր երեւույթ են, եւ միանշանակ է, որ հոգեւորն ու ոգեղենն առավել անմիջականորեն եւ բացահայտորեն արտահայտվում են երաժշտության մեջ եւ երաժշտության միջոցով: Այս առումով մեր հոգեւոր գանձերը՝ տաղերն ու շարականները պետք է ընկալվեն ոչ միայն որպես եկեղեցական երաժշտություն, այլեւ ժողովրդի հոգեւոր սեփականություն: Եվ հասու լինեն ոչ միայն եկեղեցի մտնողին, այլեւ համայն ազգին, ճանաչելի լինեն ամենքին, սիրելի ու գնահատելի», ասում է Արմեն Սմբատյանը:

Ըստ հին հայկական ավանդույթների, օրացույցների եւ երգարանների՝ մեր նախնիները շա՜տ ավելի իմաստուն են օգտվել երգ ու երաժշտության բարերար ազդեցությունից, ապրել են երգեցողությամբ հագեցված առօրյայով: Դարերի ընթացքում խաթարվել է հայ ժողովրդի մշակութային ավանդույթների կենսատու կապը կենցաղի, ծեսերի, զվարճանքների հետ: «Այսօր մեզ հիանալի առիթ է ընձեռված հնարավորինս շտկելու վիճակը՝ մատուցելու ժողովրդին իր հոգեւոր երգերը, սովորեցնելով եւ երգեցնելով նրան: Այս առումով ես շատ եմ կարեւորում «Միաբանվենք երգով» ակցիայի առաջին իրականացումները, որոնք մեծ խանդավառությամբ տեղի ունեցան Գյումրում, Հայաստանի մի շարք շրջաններում: Մեր կոնսերվատորիայի ուսանողական ջոկատները մեկնեցին այնտեղ՝ տեղի ուժերի հետ զանգվածորեն սովորեցնելու հայ հոգեւոր երգեր եւ կազմակերպելու դրանց կատարումը», պատմում է ռեկտորը:

Նշենք, որ համահայկական «Միաբանվենք երգով» ակցիայի մասին իրազեկ են խմբերգային արվեստի համաշխարհային ֆեդերացիան, ֆրանկոֆոն երկրների միջազգային ֆեդերացիան, Քյոլնի մայր տաճարը, Բոստոնի համալսարանի տնօրենությունը, միջազգային մի շարք կազմակերպություններ, որոնք պատրաստակամություն են հայտնել արարողություններ նշված օրերին հայերեն երգելով (լատինատառ գրությամբ) միանալ հայերին:

«Մեկ երգի» ընտրությունն, անշուշտ, պայմանավորված է նախաձեռնության նպատակով: Դա միասնական շարան կազմած շարականներ են Աստծո եւ Քրիստոսի փառաբանմամբ:

Երեւանի Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայի նպաստը Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակին չի սահմանափակվում հետեւյալ միջոցառումներով: Եկող ուսումնական տարվանից բուհում սկիզբ են առնելու «Քրիստոնեական բարոյագիտություն» դասընթացները, համապատասխան թեմատիկ նյութեր են տեղ գտնելու կոնսերվատորիայում հրատարակվող «Երաժշտական Հայաստան» հանդեսում: Բացի այդ, ուսանողության ուժերով կազմակերպվում են մի շարք ուշագրավ համերգներ, որոնց կատարացանկը բաղկացած է հոգեւոր երգերից եւ կոմիտասյան գոհարներից:

Այդպիսինը ներկայացավ մեզ նաեւ կիրակի օրը ֆիլհարմոնիայի փոքր դահլիճում տեղի ունեցած համերգը կոնսերվատորիայի քառյակի, երգչախմբի (ղեկ.՝ Իվան Վարդանյան), մենակատարների մասնակցությամբ:

Ընդգրկված լինելով Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի տոնակատարության ծրագրի ծիրում, այն եւս մեկ անգամ հաստատեց նախաձեռնության ճշմարիտ անհրաժեշտությունը: Ճանաչենք եւ սիրենք մեր հոգեւոր անցյալը, եւ նրա լուսեղեն մարգարիտներով՝ շարականների եւ կոմիտասյան մեղեդիների ողողումներով մաքրենք մեզ շրջապատող օտարամուտ, աղտոտված հոգեւոր մթնոլորտը:

ԹԱՄԱՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՀԻՇՈՂՈՒԹՅԱՆ ՁԱՅՆԸ

Ինչպես «հայտնագործվեց» Մհեր Մկրտչյանը

Մհեր Մկրտչյանին հիշում ենք ամեն անգամ, առավել եւս նրա ծննդյան օրվա առիթով: Բախտ եմ ունեցել նրա հետ ծանոթ լինելու երեք տարի: Մեր հարյուրավոր հանդիպումներից մեկի ժամանակ ասաց. «Գիտե՞ս, որ աշխարհի ամենախելոք պետությունը Միացյալ Նահանգներն է»: «Էդ ինչի՞», հարցրեցի: «Շատ պարզ: Աշխարհի ուրիշ որեւէ պետություն չմտածեց հասկանալ իմ ծննդյան օրը՝ հուլիսի 4-ը, իր ազգային տոնը դարձնել: Միայն ամերիկացիներն էին, որ խելք ունեցան անմահանալու»... Ու քթի տակ ժպտում էր:

Եղբոր՝ ռեժիսոր Ալբերտ Մկրտչյանի հետ նույնպես շատ ենք խոսել Մհեր Մկրտչյանից: Վերջերս ճանաչված բեմադրիչը գոնե ինձ համար նոր մի պատմություն արեց.

– Սովորում էի կինեմատոգրաֆիայի համամիութենական ինստիտուտում (DUBR), Եֆիմ Ձիգանի կուրսում: Կուրսային աշխատանքներն ընդհանրապես նկարահանվում էին ինստիտուտի ստուդիայում: Սակայն ես շատ խնդրեցի, որ ինձ թույլ տան կուրսային աշխատանքս նկարահանել Հայաստանում, առավել եւս, որ Հայաստանի հեռուստատեսությունից ինձ խոստացել էին ֆիլմ նկարահանելու հնարավորություն ստեղծել:

Տարիներ առաջ, երբ Մինասի հետ Ջաջուռում էինք, պատին փակցված խունացած մի լուսանկար տեսա, պատերազմական տարիների մի լուսանկար: Ամբողջ մի գերդաստան էր պատկերված: Բոլորը ժպտում էին, ծիծաղում: Միայն մեկը՝ 40-50-ամյա մի տղամարդու հայացքն էր թախծոտ: Անափ վիշտ կար այդ հայացքում: Փորձում էր ժպտալ, բայց տխուր, սարսափելի տխուր էր այդ ժպիտը: Այդ տանը մի ծերուկ կար: Ինքն էր պատկերված լուսանկարում: Տանտիրուհին [illegible]

պատմությունն արեց, ինչը հետագայում բարձրացավ էկրան.

... Հայրը ստանում է որդու մահվան լուրը՝ «սեւ թուղթը», սակայն երկար ժամանակ չի համարձակվում տնեցիներին ու հարազատներին ասել այդ մասին: Առավել եւս, որ «սեւ թղթից» հետո գալիս է նաեւ որդու ուշացած նամակը: Որդին ուղարկել էր ռազմաճակատային մի լուսանկար եւ խնդրել, որ հարազատներն էլ իրենց լուսանկարն ուղարկեին: Ամբողջ ազգուտակով հավաքված, լուսանկարվում են: Բոլորը պետք է ուրախ լինեն, ժպտան: Այդպես է պահանջում լուսանկարիչը: Այդպես է ցանկանում նաեւ հայրը՝ Ավագը: Բոլորը ժպտում են: Հայրն էլ է փորձում ժպտալ:

– Այս դերում ես տեսա Ֆրունզին, միայն ու միայն Ֆրունզին,– հիշում է Ալբերտ Մկրտչյանը,– թեեւ Ֆրունզն արդեն կատակերգական արտիստի «խարան» ուներ իր վրա: Բայց ես գիտեի, որ միայն նա կարող է այդ մարդուն պատկերել: Ես ու եղբայրս մեծ համարձակության դիմեցինք:

Արդյունքը... Ստացվեց հետաքրքիր մի կինոպատում, որ թեեւ կարճ է տեւողությամբ (ընդամենը 19 րոպե), բայց ներքին լիցք ունի իր մեջ:

– Նկարահանումները, որոնք ես կատարում էի ընկերներիցս պարտքով վերցրած փողերով, հիմնականում ավարտել էինք: Մնացել էր նկարահանել վերջին կադրերը, այն, երբ ողջ գերդաստանով լուսանկարվում են: Բայց այդ ժամանակ Ֆրունզը նկարահանվում էր նաեւ Հենրիկ Մալյանի «Մենք ենք, մեր սարերը» ֆիլմում: Չէի կարող խանգարել այդ ֆիլմի աշխատանքներին, որովհետեւ միշտ էլ հարգանք եմ ունեցել Հենրիկ Մալյանի նկատմամբ: Ամեն դեպքում նրան խնդր[illegible] գոնե մեկ օրվա հնարավորություն ստեղծել ֆիլմս ավարտելու համար: «Շատ լավ, ասաց Մալյանը: Մեկ օրով կգաս Խաչքառակ (այդ ժամանակ «Մենք ենք, մեր սարերի» նկարահանումները Իջեւանի շրջանի Խաչքառակ գյուղում էին): Եթե ամպամած լինի՝ ես եմ նկարելու, արեւոտ օր՝ Ֆրունզը ոտով-գլխով քեզ»:

Մի քանի օր հետո ամբողջ նկարահանող խումբը, տեխնիկան առած, մեքենաներով գնում ենք Խաչքառակ: Ամբողջ ճանապարհին Աստծուն աղաչում եմ, որ արեւոտ օր անի: Գնացինք, տեղ հասանք: Փառք Աստծո, արեւոտ օր էր, ու, նաեւ... Հենրիկ Մալյանը հիվանդ էր, հյուրանոցի իր համարում պառկած: Գնացի մոտը: «Ուրախությանս չափ չկա», ասացի իրեն: Մալյանը ծիծաղեց: «Քո բախտը բերել է, Աբո, ասաց: Ամեն ինչ քո օգտին է այսօր: Միայն մի փոքր բան կա...»: Վախեցա: Էլ ի՞նչ «փոքր բան» կարող էր լինել: «Զորս օր առաջ Ֆրունզն ու Շերենցը դուրս են եկել Երեւանից եւ մինչեւ հիմա տեղ չեն հասել»: «Բա ի՞նչ կարող է պատահած լինել»: Մալյանը քթի տակ ծիծաղեց: «Գնա Սեւան, «Ախթամարից» Ֆրունզին ու Շելեստին (մտերիմները Շերենցին Շելեստ էին ասում) բեր»:

Գնացի: Պատկերացրեք իմ վիճակը, իմ ջղայնությունը: «Ախթամարում» գտա երկուսին էլ: Նստել, ուտում-խմում, քեֆ են անում: «Ֆրունզ, էս ի՞նչ կենես, ասացի, հելի, էրթանք: ժամս տարի արժե»:

Ելավ, գնացինք: Հենց հասանք նկարահանման հրապարակ, անմիջապես կենտրոնացավ, ձգվեց, մտավ դերի մեջ: Կարճ ժամանակում նկարահանեցինք...»:

Այս ֆիլմը եթե հզոր թռիչք չունեցավ, գոնե հայտնագործեց Մհեր Մկրտչյանի ողբերգականությունը: Կատակերգուն առաջին անգամ էկրանին ողբերգական կերպար ստեղծեց: Նույնիսկ տասնամյակներ անց այս ֆիլմը հուզում է:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ՀԱՕԿ

Վիճակը կբարելավվի

Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտեի գործադիր կոմիտեն վերջերս քննարկեց հենակետային մարզաձեւերի ազատ եւ հունահռոմեական ոճերի ըմբշամարտի, բռնցքամարտի, ծանրամարտի ՀՀ հավաքականի թիմերի առաջին կիսամյակում խոշորագույն մրցումներում ունեցած ելույթները:

Լսելով եւ քննարկելով այդ մարզաձեւերի հավաքական թիմերի ավագ մարզիչների հաշվետվությունները՝ առաջին կիսամյակում աշխարհի, Եվրոպայի առաջնությունների մասնակցության արդյունքների մասին՝ ՀԱՕԿ-ի գործադիր կոմիտեն նշեց, որ Սիդնեյի 2000 թ. 27-րդ օլիմպիական խաղերից հետո ընկած ժամանակաշրջանում որոշակի աշխատանքներ են կատարվել հավաքական թիմերը երիտասարդ մարզիկներով համալրելու, ուսումնամարզական աշխատանքների կատարելագործման ուղղությամբ:

Միաժամանակ ՀԱՕԿ-ի գործադիր կոմիտեն արձանագրեց, որ կատարվածը դեռեւս հեռու է բավարար համարվելուց: Հավաքական թիմերը դեռեւս ապահովված չեն օլիմպիական խաղերին նախապատրաստվելու չորսամյա եւ տարեկան համալիր ծրագրերով: Պատճառներից մեկն այն է, որ ավագ մարզիչները թերագնահատում են համալիր գիտական խմբի, բժշկահոգեբանական ծառայության դերը եւ նշանակությունը:

ՀՀ հավաքական թիմերում լուրջ աշխատանքներ պետք է տարվեն մարզիկների սերնդափոխությունը պատշաճ մակարդակով կազմակերպելու եւ բարոյահոգեբանական մթնոլորտը բարելավելու ուղղությամբ: Նշվեց, որ աշխատանքները սխալ կազմակերպելու հետեւանքով աշխարհի առաջնության ժամանակ բռնցքամարտի հավաքականում ստեղծվել էր ոչ աշխատանքային մթնոլորտ:

Քննադատվեց պաշտոնական առաջնություններից առաջ մրցակցական փորձ ձեռք բերելու եւ մարզավիճակը բացահայտելու նպատակով միջազգային մրցաշարերին մասնակցելու ընտրության կարգը: Հարցը չի քննարկվում մարզչական խորհուրդներում եւ հավանության արժանանում հավաքականի բոլոր մարզիչների կողմից: Առանձին դեպքերում մարզիկները մասնակցել են թույլ մրցակիցներով համալրված միջազգային մրցաշարերի:

Բոլոր մարզաձեւերում նկատվում է մարզչական խորհուրդների եւ հավաքական թիմերի մարզիչների համատեղ աշխատելու, միասնական որոշումներ կայացնելու ցանկության բացակայություն, իսկ բռնցքամարտի մարզչական խորհուրդն իր անաշխատունակությունը պատճառաբանել է ավագ մարզչին չխանգարելու, նրա գործողություններին ազատություն տալու միտումով: Ոչ բոլոր ուսումնամարզական հավաքներն ու համատեղ մարզումներն են ծառայել իրենց նպատակին:

Մարզաձեւերի ֆեդերացիաները, մարզչական խորհուրդները, ֆիզկուլտուրայի եւ սպորտսվարչության մասնագետները պլանավորված աշխատանք չեն տարել մարզական ռեզերվի պատրաստման, մարզաձեւի զարգացման աշխարհագրությունն ընդլայնելու ուղղությամբ: Չեն կազմակերպվել մարզչական, մրցավարական սեմինարներ, գործնական օգնություն ցույց տալու նպատակով լավագույն մասնագետները չեն գործուղվել մարզադպրոցներ, հաճախակի ՀՀ առաջնություններն անցկացվում են միեւնույն քաղաքներում:

Թեեւ մարզաձեւերի հավաքական թիմերն ապահովված են եղել բժիշկներով, պահանջվող դեղորայքով եւ վիտամիններով, առաջատար մարզիկների արագ վերականգնման գործընթացը եւ սեփական քաշի կարգավորման գիտականորեն հիմնավորված խնդիրները դեռեւս իրենց արտացոլումը չեն գտել համալիր ծրագրերում:

ՀԱՕԿ-ի գործկոմը կոմիտեն մի շարք որոշումներ կայացրեց վիճակը բարելավելու նպատակով: Մասնավորապես, կանցկացվեն մարզչական ու մրցավարական սեմինարներ, բժշկական հանձնաժողովի հետ գիտամեթոդական սեմինար խորհրդակցություն: Ավելի լուրջ ուշադրություն կդարձվի հանրապետական առաջնությունների անցկացման վայրի ընտրության հարցին, կկանոնակարգվեն հավաքական թիմերի ավագ մարզիչների եւ մարզչական խորհուրդների ֆունկցիաները, նրանց հարաբերությունները:

Հիանալի մրցելույթներ

Հունաստանի Սալոնիկ քաղաքում ընթացող ծանրամարտի աշխարհի երիտասարդական առաջնությունում հիանալի են հանդես գալիս Հայաստանի ներկայացուցիչները:

Առաջին՝ 56 կգ քաշային կարգում երկրորդ տեղ գրավեց եւ արծաթե մեդալի արժանացավ գյումրեցի Մակար Թամրազյանը: Աշխարհի փոխչեմպիոնը երկամարտում ցույց տվեց 242,5 կգ արդյունք: Մակարը պոկում վարժությունում բարձրացրեց 105 կգ, հրում վարժությունում՝ 137,5 կգ: Այս քաշային կարգում չեմպիոնի կոչումը նվաճեց կոլումբիացի Օսկար Ֆիգերոան, որը հաղթեց 260 կգ (117,5+142,5) արդյունքով:

62 կգ քաշային ծանրորդների մրցապայքարն ավարտվեց սպիտակցի Արմեն Ղազարյանի հաղթանակով: Նա պոկում վարժությունում բարձրացրեց 130 կգ, հրում վարժությունում՝ 165 կգ եւ երկամարտի 295 կգ արդյունքով հռչակվեց աշխարհի չեմպիոն: Այս քաշային կարգում բաղրամյանցի Արթուր Դանիելյանը 280 կգ (125+155) արդյունքով գրավեց երրորդ տեղն ու արժանացավ բրոնզե մեդալի:

Չեմպիոնները որոշվեցին

Նորագավիթի մարզադպրոցում ավարտվեցին սուսերամարտի Հայաստանի տղամարդկանց եւ կանանց առաջնությունները: Ըստ զենքատեսակների հանրապետության չեմպիոններ դարձան հետեւյալ մարզիկները. խոցասուսեր՝ Գագիկ Մուրադյան, Օլգա Զանփոլադյան, ճկասուսեր՝ Արմեն Բաղդասարյան, Ռուզան Կարապետյան, թրասուսեր՝ Շահեն Մանուկյան: Նշենք, որ բոլոր հաղթողները մայրաքաղաքի ներկայացուցիչներ են:

Կմասնակցեն աշխարհի առաջնությանն ու միջազգային մրցաշարերի

Հայաստանի նարդու ազգային ֆեդերացիայի նախաձեռնությամբ անցկացված «կարճ» մրցաձեւի ուժ մրցաշարերը պսակվեցին եզրափակիչով: Այստեղ 20 նարդիստներ պայքարեցին մրցանակների համար:

Հեսաքրքիր մրցավեճն ավարտվեց Արթուր Մուրադյանի հաղթանակով: Երկրորդ եւ երրորդ մրցանակակիրներ դարձան Մկրտիչ Հովհաննիսյանը եւ Զոհրաբ Մանուկյանը:

Հանրապետության նարդիստների համար եզրափակիչ մրցաշարը լավ փորձամրցում էր: Մեր 10 ուժեղագույն խաղացողներ այսօր առավոտյան մեկնեցին կարեւորագույն մրցումների: Նրանք նախ հանդես կգան Վենետիկի միջազգային մրցաշարում (հիշեցնենք, որ անցյալ տարի այստեղ հաղթող դարձավ մեր Արթուր Մուրադյանը), ապա կմասնակցեն Մոնտե Կառլոյում անցկացվելիք աշխարհի առաջնությանը, իսկ իրենց մրցելույթները կեզրափակեն Նիսի միջազգային մրցաշարով:

Օգտակար ձեռնարկ

Լույս է տեսել նարդու միջազգային «կարճ» (բաքգամոն) խաղաձեւին նվիրված «Հաղթելու արվեստը» գիրքը, որի հեղինակներն են Մկրտիչ Հովհաննիսյանն ու Բագրատ Աբրահամյանը:

Գիրքը հիանալի նվեր է հինավուրց խաղի սիրահարներին: Չեռնարկում ամենայն մանրամասնությամբ նշվում են խաղաձեւի առանձնահատկությունները, կառուցվածքը, տեխնիկատակտիկական հնարավորությունները, դիրքային պայքարի նրբությունները: Սկսնակ նարդիստներին գիրքը կօգնի ճիշտ վարել տարբեր փուլերը (սկզբնախաղ, միջնախաղ, վերջնախաղ): Նրանք կծանոթանան այնպիսի կարեւոր խնդիրների, ինչպիսիք են կարգավորումը, պաշտպանական եւ կիսապաշտպանական խաղը: Բաքգամոնում բացառիկ է «դավիի» գործոնը: Փորձառու նարդիստը, ելնելով խաղում ստեղծված դիրքից (ինչպես նաեւ՝ հանդիպման հաշվից), կարողանում է կողմնորոշվել, թե խորանարդիկի միջոցով երբ պետք է կրկնապատկել, երբ պետք է ընդունել կամ մերժել մրցակցի հայտարարած դավին: Իհարկե, նույնը չես ասի սկսնակ խաղացողի մասին: Գրքում մեծ տեղ է հատկացվում զառերի հանգամանքին: Այո՛, խաղի ընթացքը պայմանավորված է նրանցով: Բայց նրանք ամեն ինչ չեն որոշում. հաղթում է նա, ով ավելի լավ է տիրապետում նարդու գաղտնիքներին, ավելի լավ է կողմնորոշվում ստեղծված իրավիճակներում: Գրքում ամենայն մանրամասնությամբ բերվում են այս կամ այն զառի, քարը խփելու եւ այլեւայլ հավանականություններ: Հեղինակներն իրավացիորեն նշում են, որ խաղացողը պետք է իրեն ենթարկի բախտը: Միայն այդպես ու նաեւ հաղթողի հոգեբանությամբ կարելի է հասնել հաջողությունների:

Հայաստանի նարդիստները վերջին տարիներին խոշոր հաջողությունների են հասել միջազգային տարբեր մրցումներում՝ շահելով բազմաթիվ մեդալներ ու գավաթներ: Վստահ ենք, որ Մ. Հովհաննիսյանի ու Բ. Աբրահամյանի գիրքը մարզաձեւի սիրահարներին կօգնի նորանոր բարձունքներ նվաճել:

«Հաղթելու արվեստը» գիրքը կարելի է ձեռք բերել ՀՆԱՖ-ի ուսումնամեթոդական կենտրոնում, ՀԸԿՏ-ում կամ զանգահարելով 23-03-14 հեռախոսահամարով:

ՍԵՂԱՆԻ ԹԵՆԻՍ

Փրկելու համար սիրված մարզաձեւի ավանդույթները

Երեւանի քաղաքապետ Ռոբերտ Նազարյանն ընտրվեց Հայաստանի սեղանի թենիսի ֆեդերացիայի նախագահ

Երեկ ՀՀ սպորտվարչության դահլիճում տեղի ունեցած հատուկ նիստում Երեւանի քաղաքապետ Ռոբերտ Նազարյանն ընտրվեց սեղանի թենիսի հանրապետական ֆեդերացիայի նախագահ: Որպես այս սիրված մարզաձեւի երկրպագու եւ հայրենանվեր ղեկավար գործիչ, Երեւանի քաղաքապետի ընտրությունը մեծ պաշիվ է հայկական սեղանի թենիսին, որը փաստորեն կանգնել էր կործանման եզրին:

Ընտրության նիստը վարեց Հայաստանի օլիմպիական կոմիտեի նախագահ, փոխնախարար Իշխան Զաքարյանը, որը հայտարարեց, թե Ռոբերտ Նազարյանի ընտրությունը ճիշտ տեղին ու ժամանակին է եւ նոր լիցք կպարգեւի Հայաստանի սեղանի թենիսին: Միաձայն ընտրության ավարտին բոլորը շնորհավորեցին ֆեդերացիայի նորընտիր նախագահին:

Հեռագա 20 օրերի ընթացքում տեղի կունենա լրացուցիչ նիստ, ուր ֆեդերացիայի նախագահ Ռոբերտ Նազարյանի գլխավորությամբ կընտրվի նախագահության նոր կազմը:

Շնորհավորելով Երեւանի քաղաքապետին՝ որպես Հայաստանի սեղանի թենիսի ֆեդերացիայի նախագահի, մաղթում ենք հաջողություններ:

ՎԱՍՈ ՄՈՍՄՈՓՅԱՆ

ԽԱՉԲԱՌ

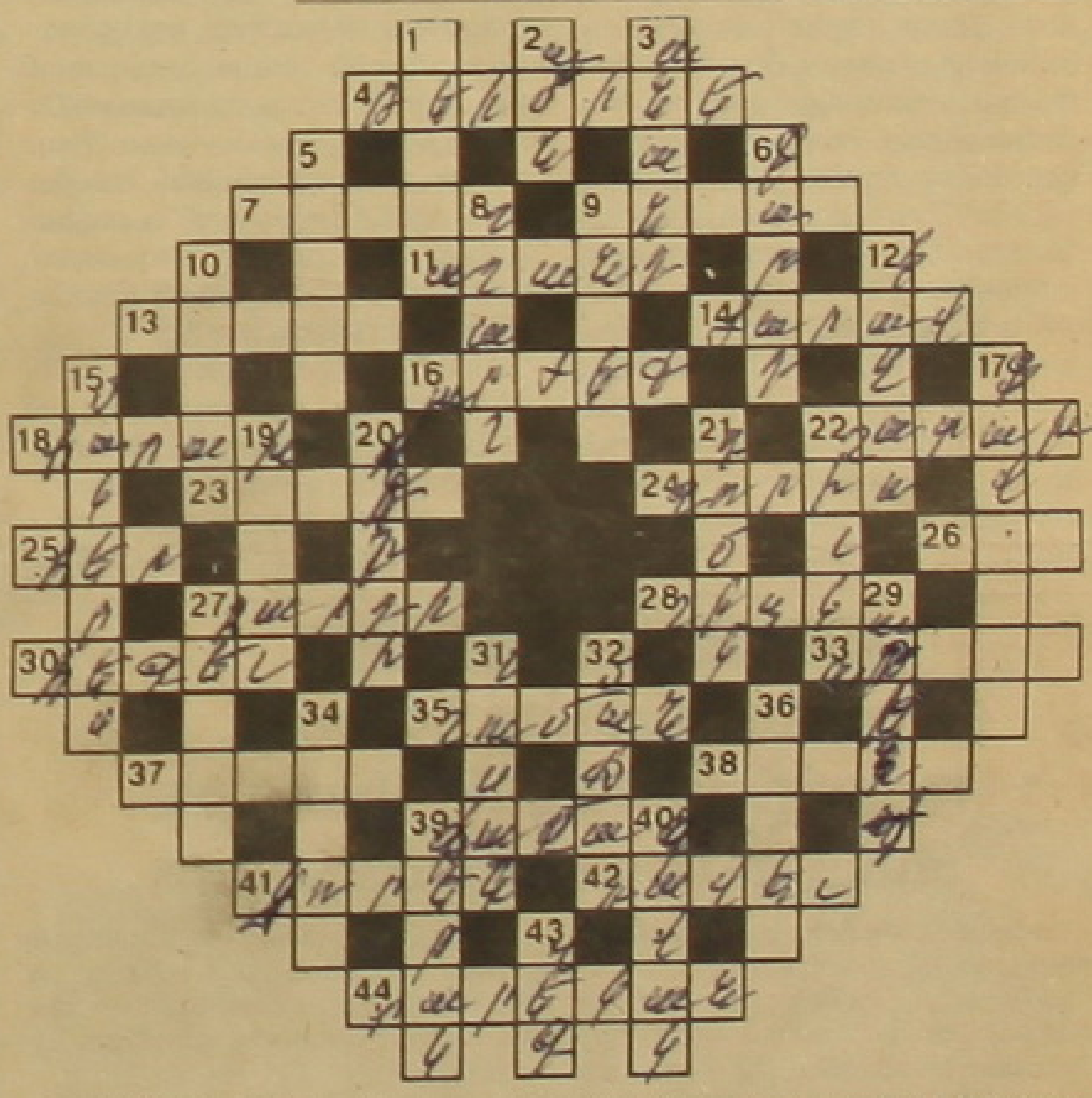

ՈՒՂՂԱՀԱՅԱՑ 1. Եվրիպիդեսի ողբերգություններից: 2. Պետություն Ամերիկա մայրցամաքում: 3. Աշխարհի ուժեղագույն շախմատիստ: 5. Թելուկազգի բույս: 6. Էլեկտրունակության միավորը: 8. Թեթեւ, բափանցիկ, ցանցկեն մետաքսե գործվածք: 9. Ջրվեժ Վենեսուելայում: 10. Դդմազգի բույս: 12. Ազգությամբ հույն օպերային երգչուհի: 15. Առարկայի արտաքին երեսը՝ ըստ լայնության եւ երկարության: 17. Պիկուլի վեպը: 19. Եկեղեցական խմբերգ: 20. «Աիդա» օպերայի հեղինակը: 21. Այգիներում կառուցված փոքրիկ, ժամանակավոր հյուղակ: 22. Գետ Ռուսաստանում, Չիտայի մարզում: 27. Վուշե բարակ թելից գործած նուրբ կտոր: 29. Հին հունական պետություն: 31. Կատվազգի կենդանի: 32. Նոր հասած, քաղցրահամ գինի: 34. Մետաղի վրա փորագրության տեսակ: 36. Ա. Ֆադեեւի վիպակը: 39. Առեւտրի կենտրոն Երեւանում: 40. Կալինկու պիեսը՝ «...ը լուսնի վրա»: 43. Ճան,

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ 4. «Ռոստամ եւ Զոհրաբ» ասքի հերոսուհիներից: 7. Ամերիկացի ուժեղագույն թենիսիստուհի: 9. Պուշկինի բանաստեղծությունը: 11. Տվյալ եկեղեցու դավանանքից շեղվող կրոնական ուսմունք: 13. Վերին վերջույթի գլխամերձ բաժին: 14. Խմելու ֆիզիկական պահանջ: 16. Որեւէ իրի դրամական միավորով արտահայտված գինը: 18. Անասունների գիշերելու տեղը: 22. Գավառ Արեւմտյան Հայաստանում, Վանի վիլայեթում: 23. Ուղղաբեւ միջատ: 24. Քաղաք Հայաստանում: 25. Վարս, մազ, ...: 26. Հովանոցավորների ընտանիքի դառը համով բանջարաբույս: 27. Ուռազգի սլացիկ ծառ: 28. Լեռնանցք Բուլղարիայում: 30. Գերմանացի իդեալիստ փիլիսոփա: 33. Գետ Ռումինիայում, Դանուբ գետի ձախ վտակը: 35. Գերմանացի կոմպոզիտոր: 37. Հոլիվուդի սեւամորթ դերասան, աստղ: 38. «Հարմնացուն հյուսիսից» ֆիլմի հերոսներից: 39. Ցանկություն, երկար ժամանակ փայփայած միտք: 41. Որեւէ բանի կատարված լինելը ցույց տվող մակբայ: 42. Ֆրանսիացի կոմպոզիտոր, «Դափնիս եւ Քլոե» բալետի հեղինակը: 44. Հացազգի բույս:

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

ՈՒՂՂԱՀԱՅԱՑ 1. Շարք: 2. Զորավոր: 3. Ամբաս: 4. «Անչար»: 5. Մահաքմա: 9. Մեղրոա: 10. Ֆելինի: 13. «Սեւան»: 14. Դրամատուրգ: 15. Կուլիջանով: 16. Կալատոզով: 17. Պիրեւ: 19. Ռիշար: 21. Շարոն: 25. Թորոս: 26. Դրամա: 30. «Եռանկյունի»: 31. Սուրենյանց: 32. Տերտերյան: 33. Ակրոպոլիս: 35. «Տորնադո»: 36. Ժիրարդո: 41. Ինս: 42. Լեռ: 47. Զարդարյան: 48. Վախթանգով: 49. Բոնդարչուկ: 51. Քարոն: 53. Ռոզով: 57. Կեռան: 58. Հեգել: 62. Ֆարս: 63. Արտուրո: 64. Խեյֆից: 65. Քրոու: 66. Մարալիկ: 69. Էրգոտալ: 73. Վառնա: 74. Ալիսա: 77. Սոմա:

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ 6. Գոգի: 7. Ռեմբրանդտ: 8. Աղան: 11. Մահտեսյան: 12. Պաստառնակ: 18. Կեւորկով: 20. Մուր: 22. Խմբագիր: 23. «Արեւիկ»: 24. Մասնե: 27. Թասրոն: 28. Փարաջանով: 29. Արքիտ: 34. Մորուա: 37. Ֆերմա: 38. Նաիրի: 39. Կորովին: 40. Մոնրո: 43. Նիկա: 44. Անտոնիոնի: 45. «Մարտելեզ»: 46. Նոտաս: 50. Սուռահ: 52. Էղուարդո: 54. Թոխլի: 55. Կառնե: 56. «Մանոն»: 59. Շանսոն: 60. Ֆեռնանդել: 61. Ֆորման: 67. «Երեւան»: 68. Բեկետ: 70. Ուրվական: 71. Շոու: 72. Արբուզով: 75. Հայ Արտյան: 76. «Գլադիատոր»: 78. Կինո: 79. Ցանկովսկի: 80. Առած:

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Ինքնորոշված պետությունների ԱԳ նախարարների համաժողով Ստեփանակերտում

Յուլիսի 1-ին Ստեփանակերտում սկսվեց ԽՍՀՄ փլուզումից հետո չճանաչված երկրների՝ Աբխազիայի Հանրապետության, ԼՂՀ, Մերձդնեստրյան Մոլդովական Հանրապետության եւ Հարավային Օսիայի Հանրապետության արտաքին քաղաքական գերատեսչությունների ղեկավարների համաժողովը: Երեկ համաժողովը շարունակեց աշխատանքը, իսկ ավարտից հետո կընդունվի տարածքային հակամարտությունների կարգավորման քաղաքական հարցերի քննարկումն ընդհանրացնող կոմյունիկե:

Ստեփանակերտյան հանդիպումը երկրորդն է հիշյալ երկրների միջեւ համագործակցության մշտական կառույցներ ստեղծելու նախաձեռնության շրջանակներում: Առաջին հանդիպումը կայացավ անցյալ տարվա նոյեմբեր ամսին Տիրասպոլում: Հենց այնտեղ համատեղ ջանքերի կոորդինացման նպատակով եւ հաշվի առնելով մշտական հիմքով համագործակցության անհրաժեշտությունը, որոշում էր ընդունվել հիմնել վերոհիշյալ հանրապետությունների արտգործնախարարների խորհրդակցություն, որը պետք է հրավիրվեր ոչ պակաս, քան տարին երկու անգամ: Այս նպատակով արդեն Տիրասպոլում ստեղծվեց փորձագետների խորհրդակցական խորհուրդ՝ օրակարգի, կանոնակարգի եւ խորհրդակցության աշխատանքի իրական ապահովման համար:

Կազմակերպական նույն հարցերն էին նաեւ ստեփանակերտյան հանդիպման մասնակիցների առջեւ: Համաժողովի առաջին օրն ընդունվեց խորհրդակցության կանոնակարգը, քննարկվեցին տվյալ փուլում հանրապետություններից յուրաքանչյուրում բանակցային գործընթացի վիճակի հետ կապված հարցեր: Շոշափվեցին նաեւ հանրապետություններից յուրաքանչյուրի հարաբերությունները միջնորդների, միջազգային կազմակերպությունների եւ երկրների տնտեսաքաղաքական դաշինքների հետ, ինչպիսիք են ԵԱՀԿ-ն, ՄԱԿ-ը, ԱՊՀ-ն եւ ՎՈՒՈՒԱՄ-ը: Դեռեւս Տիրասպոլում առաջին համաժողովի մասնակիցները հայտնեցին համոզվածություն, որ տարածաշրջանային տվյալ հակամարտությունների խնդրի քննարկումն անհնարին է առանց երաշխիքների մեխանիզմների մշակման: Մեխանիզմ, որը կընդգրկեր ինչպես հակամարտության կողմերի փոխադարձ երաշխիքները, այնպես էլ համապատասխան քաղաքական, տնտեսական, ռազմական, դիվանագիտական եւ սոցիալական երաշխիքներ ապահովող երկրների եւ միջազգային կազմակերպությունների կողմից:

Նման մոտեցումն ամրագրվեց եւ ընդլայնվեց ստեփանակերտյան հանդիպման ընթացքում: Մասնակիցները քննարկեցին տարածաշրջանային եւ ենթատարածաշրջանային կազմակերպությունների ստեղծման նպատակահարմարությունը՝ ինքնորոշված պետությունների խաղաղ գոյակցությանն ու կայուն զարգացմանն աջակցելու համար: Այս հարցում ճիշտ որոշումների մշակման համար կարեւոր հանգամանք հանդիսացավ նաեւ երաշխիքների համընդգրկուն եւ բազմամակարդակ համակարգի մշակման վերաբերյալ կարծիքների փոխանակումը անվտանգության միջազգային համակարգի ենթատեքստով, ինչն իր հերթին հանգեցրեց համաշխարհային ինտեգրացիոն գործընթացներին մասնակցելու որոշմանը:

Համաժողովում քննարկվեցին նաեւ համանման բնույթի ճիշտ որոշումների մշակման համար կարեւոր նշանակություն ունեցող մի շարք այլ հարցեր, որոնք կօժանդակեն յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում խաղաղ կարգավորման առաջացմանը: Այս կապակցությամբ քննարկվեցին խորհրդակցության մասնակից երկրների հասարակական-քաղաքական իրավիճակի տեղեկատվության պարբերաբար փոխանակման հարցեր: Նշվեց նաեւ, որ անհրաժեշտ է ակտիվացնել խորհրդակցության մասնակիցների քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային ոլորտների համագործակցությունը:

Համատեղ կոմյունիկեի ընդունումից հետո տեղի ունեցավ մամլո ասուլիս:

«ԴԵ ՖԱԿՏՈ»

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

«Ռուսաստանը կփորձի ապակայունացնել Սամցխե-Ջավախքի տարածաշրջանը»

«Սամցխե-Ջավախքի հայ բնակչությունը կտրականապես դեմ է, որ Ախալքալաքից հանվի Ռուսաստանի ռազմակայանը. դրանով կապակայունանա իրավիճակը եւ գլխավորը՝ կվտանգվի Հայաստան պետության գոյությունը»: Նման կարծիք հայտնեց Վրաստանի «Ավանդականների միության» ղեկավար Ակակի Ասաթիանին: Նրա ասելով, Ռուսաստանն անկասկած կձգտի ապակայունացնել տարածաշրջանը, որպեսզի իր ռազմակայանը մնա տարածաշրջանում: Չի բացառվում, որ Ռուսաստանի որոշ ուժեր ձեռնածություններ սկսեն տեղացի հայերի միջոցով, չնայած դժվար թե մեր հյուսիսային հարեւանը դիմի այդ քայլին, քանի որ հայ-վրացական հարաբերությունների լարվելու դեպքում կփակվի Հայաստանի համար կենսական ճանապարհը (չէ՞ որ ապրանքաշրջանառությունը հիմնականում Վրաստանի տարածքով է իրագործվում):

Ըստ Ասաթիանիի, Սամցխե-Ջավախքի տարածաշրջանում էթնիկական կամ այլ հողի վրա ընդհարումների բռնկումը չի բխում ոչ տեղացի հայերի եւ ոչ էլ Հայաստանի պետական շահերից: Փաստորեն բացառվում է, որ ռուսական ռազմակայանը Վրաստանի տարածքից հանելը ստեղծի ինչ-որ հիմնախնդիրներ, եթե, ինչ խոսք, Վրաստանի ղեկավարությունը կիրառի սկզբունքային ու լավ մտածված քաղաքականություն:

«ՊՐԵՍ ԿՈՒՐԻԵՐ»
հունիսի 23

ԱԴՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

«Վրաստանում խոշտանգում են ադրբեջանցիներին»

Հիշեցնելով մարտի 5-ի դեպքը, երբ վրաց սահմանապահները «Կրասնի մոստում» (վրաց-ադրբեջանական սահման) սպանեցին Սադախլո գյուղի բնակիչ Ֆիզուլի Հուսեյնովին, «Զերկալո» թերթը գրում է, թե վրաց իշխանություններն ամեն ինչ անում են, որպեսզի Վրաստանի Մառնեուլի, Գարդաբանի, Դմանիսի եւ մյուս ադրբեջանական շրջանների ազգությամբ ադրբեջանցի բնակիչները հեռանան սեփական տներից: «Տեղահանման քաղաքականությունն ամենալավ բանը չէ, որը կարող են մտածել վրաց իշխանությունները: Բավական է հիշել, որ Վրաստանն ունի աբխազական, աջարական եւ օսական հիմնախնդիրներ, Սամցխե-Ջավախքն ընդհանրապես անկախություն է պահանջում: Թբիլիսիի համար ձեռնտո՞ւ է եւս մեկ՝ ադրբեջանական հիմնախնդրի հրահրում: Վրաստանի իշխանությունները, որոնք ձրի ուզում են ստանալ Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան խողովակաշարը, այս խնդրի շուրջ պետք է լրջորեն խորհեն», եզրափակում է թերթը:

Վրաստանում դժգոհ են Շեւարդնաձեից

ԹԲԻԼԻՍԻ, 3 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Վրաստանի բնակչությունը, «Գորբի» հասարակական կարծիքի ուսումնասիրման եւ մարկետինգային ուսումնասիրությունների ընկերակցության վերջին հարցախույզի համաձայն, դժգոհ է երկրի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեի կառավարումից եւ գտնում է, որ Վրաստանը զարգանում է ոչ ճիշտ ճանապարհով: Այս մասին հուլիսի 2-ի մամլո ասուլիսում հայտարարել է «Գորբի» ընկերակցության նախագահ Մերաբ Պաչուլիան, հաղորդում է «Փրայմ նյուս» գործակալությունը: Ըստ Պաչուլիայի, ուսումնասիրությունները կատարվել են ներկայացուցչականության սկզբունքով, հարցվել է մոտ 100 հազար մարդ:

Համաձայն հարցման արդյունքների, Վրաստանում ամենահրատապ խնդիրներ են նշվել կոռուպցիան, աղքատությունը, գործազրկությունը եւ քաղաքական անկայունությունը, ասել է Պաչուլիան: Ըստ նրա, բնակչության սոսկ 6%-ն է, հիմնականում 35-40 տարեկան միջինից բարձր եկամուտների մակարդակով քաղաքացիներ, գտնում, որ գործընթացները Վրաստանում ճիշտ ուղու վրա են: 1995 թվականին նույն այդ կարծիքին էր բնակչության 45%-ը: «Գորբի» ընկերակցության հարցման համաձայն, բնակչության 46%-ը կարծում է, որ Վրաստանը քաղաքական տեսանկյունից պետք է ավելի շատ կողմնորոշվի դեպի Ռուսաստան, քանի այլ երկրներ: Ռուսաստանից հետո հարցվածները նշել են Արեւմտյան Եվրոպայի պետությունները, իսկ ընդամենը 13 տոկոսը՝ ԱՄՆ-ը: Աշխատանքի կամ ուսման նպատակով համապատասխան միջոցների առկայության դեպքում արտասահման մեկնելու ցանկություն է հայտնել հարցվածների 56%-ը, ասել է Պաչուլիան:

YEREVAN-PARIS-LYON
SABERATOURS-SEVAN
ՍԱԲԵՐԱՏՈՒՐ-ՍԵՎԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ-ՓԱՐԻԶ-ԼԻՈՆ

Ավիատոմսեր եւ տուրիզմ

«Սաբերատուր-Սեւան» ճամփորդական գործակալությունն առաջարկում է.

- Ավիատոմսեր Երեւանից ուղիղ չվերթերով տրանզիտ քաղաքներով ցանկացած ուղղությամբ եւ ընկերությամբ.

ARMENIAN AIRLINES swissair KLM BRITISH AIRWAYS АЭРОФЛОТ

Փարիզի օդանավակայանում Ձեզ կդիմավորի մեր գրասենյակի ներկայացուցիչը եւ կհոգա Ձեր բոլոր հոգսերը

- Գնացքի տոմսեր Եվրոպայում
- Հյուրանոցների ամրագրում Հայաստանում եւ արտասահմանում
- Բժշկական ապահովագրություն

375010, ք. Երեւան, Վարդանանց 10
Հեռ. (3741) 52 54 48, 52 85 48, ֆաքս (3741) 56 40 30
E-mail: sabera@arminco.com

"АЛО" Тур. Агенство — "ALO" Travel Agency

Франция, Голландия, Германия, Австрия, Греция, Испания, Канарские острова, Италия, Финляндия, Англия, Польша, Болгария, Чехия, Мексика, Кипр, Мальта, Египет, Израиль, Тайланд, Китай, Япония, Сирия, Иран, ОАЭ
и другие страны
Отдых, обучение, деловые поездки, шоп-туры и многое другое на любой вкус и бюджет.
А так же дома отдыха и санатории Армении
Адрес: пр. Маштоца 42, N3 (Напротив школы им. Шаумяна)
Тел. 58 57 57, 56 13 84 Факс. 561384
E-mail: alo@arminco.com
www.alotravel.i.am

R&V Comfort
Եվրոպական, պարսկական շինանյութ, երեսպատման սալիկներ, սանտեխնիկա, լինոլեում:
Նախագծային եւ շինարարական աշխատանքներ.

Կոմիտասի 51	23-84-50
Կոմիտասի 30	28-31-08
Կիեւյան 2	22-60-88
Օրբելի 65	22-64-98

Լիլիթ խանութ
Հասցեն՝ Աբովյան 4
☎ 568953, 583389
Առաջարկում ենք համաշխարհային հայտնի ֆիրմաների կոշիկներ եւ հագուստներ

Կոշիկ	Հագուստ
TESTONI	Ermenegildo Zegna
MORESCHI	CANALI
ALDO Brue	PAL ZILERI
PAKERSON	R. GARUSO
VALENTINO	
CASADEI	

«ԱՐԱԲԿԻՐ» Բ. Բ. ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՔԻՄՄԱՔՐՈՒՄ
Բոլոր տեսակի (եւ կաշվե) հագուստների, իրերի քիմիական չոր մաքրում, գորգերի եւ սպիտակեղենի լվացում:
Հեռ. 23-55-71, 23-67-71

Բաղրամյան 68 (27-65-43)
Թելմանի 17 (42-00-90)
Կոմիտասի 3 (27-76-50)
Թումանյան 20 (56-86-48)
Աբովյան 36 (55-17-86)
Լենինգրադյան 52 (35-89-48)
Գ. Նժդեհի 16 (46-64-61)

Ձեր վաղեմի եւ հուսալի բարեկամ
ՄՅՈՒԴ
իրավաբանական ինստիտուտը
իր վերածնված նոր շենքով, ոչ մի ԲՈՒՀ-ում չգործող միանգամայն նոր ծրագրով եւ դասախոսական մասնագիտական բարձր կազմով հայտարարում է 2001-2002 ուս. տարվա ընդունելություն
- իրավաբան-իրավագետ
- իրավաբան-բիզնեսմեն
ֆակուլտետներում, ուր ուսուցումը կտարվի բացարձակ համակարգչային փորձեղանակով եւ մասնագիտությանը զուգահեռ, ինչպես նաեւ օտար լեզուների բարձր իմացությամբ դուք կդառնաք նաեւ ծրագրավորողներ:
Բացարձակ գիտելիքներ միայն մեզ մոտ՝ «ՄՅՈՒԴ» ինստիտուտում:
Գիտելիքը համաշխարհային շուկայում ամենաթանկ ապրանքն է: եղեք նրա տերը:
Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 53-31-18, 53-34-60 կամ այցելել Մաշտոց 29, 1-ին մուտք, 5-րդ հարկ:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
Panasonic EB-BS 450 մոդելի բջջային հեռախոս:
Հեռ. 529353, (09)429353

@rminco Global Telecommunications
ինտերնետ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 5. 06. 2001 Գինը՝ 100 դրամ